КУКУРУЗА ХУРЯАЛГЫЕ ҮДЭРӨӨРШЬЕ ОРОЙТУУЛХАНЬ АЮУЛТАЙ

25500 гектар хуряагдаагүй байhаар. Сентябриин 6-7 багаар хүйтэржэ, хюруу унахаар хүлеэгдэнэ. Шэмэтэ ургамалаа хүлдөөнгүйгөөр абахын тула силосэй комбайн бүхэниие, ногоо зөөдэг машина бүхэниие hаадгүйгөөр хүдэлгэхэ, ажалайнь бүтээсые 2-3 дахин ехэ болгохо шухала.

ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 209 (10577) | 1964 оной сентябриин 3, четверг | Сэн 2 мүнгэн

1964 оной ургасаhаа гүрэндэ худалдаха, тушааха тухай Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудай

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Эдеэ хоолой продуктнуудые, промышленностьда хэрэглэгдэхэ түүхэй эд элбэг дэлбэг болгохо тухай КПСС-эй XXII съездын, партиин Центральна Комитедэй Пленумүүдэй табиhан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө Буряадай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эршэ хүсэтэйгөөр ажаллажа байна. Республикын колхоз, совхозууд хүдөө ажахын үйлэдбэрине ашаг ехэтэйгээр хүгжөөхэ түрүүшын энэ жэлэй туршада тарилгын талмайн бүридэлые hайжаруулха, тарян ажал эрхилхэ гуримые нарижуулха, уhалагдадаг газарые үргэдхэхэ, мүн минеральна, нютагай үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар зарим хэмжээнүүдые бэелүүлбэ. Тиихэдээ республикын колхоз, совхозууд Совет гүрэнэй туhаламжада түшэглэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй декабриин, февралиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, Н. С. Хрущевой заабаринуудые бодотоор бэелүүлнэ.

Колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрищэдэй, республикын бүхы ажалшадай эрэлхэг зоригтойгоор ажаллаhанай ашаар республикын колхоз, совхозуудай тарялаанда энэ жэлдэ ороохото ургамалнуудай ургаса hайнаар гараа. Республикын эрхэ байдалда сахарай свёкло, хартаабха, овощ, силос болгохо кукуруза hайнаар ургуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумые, Агууехэ Октябриин 47 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ.

Республикын колхоз, совхозууд, үйлэдбэриин бүхы управленинүүд арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, гүрэндэ 7,5 миллион пүүд гэхэ гү, али гүрэнэй түсэбhөө 2 миллион пүүдээр ехэ таряа худалдахаар, тушаахаар шиидэбэ. Республикын түрүү ажахынууд, управленинүүд бүри дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаа. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд ургаса хуряалга түргөөр дүүргэхэ үүсхэл гаргаад, гүрэндэ 2 миллион 750 мянган пүүд (түсэбынь 1700 мянган пүүд) худалдаха, тушааха уялгатай. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин ажалшад 1 миллион пүүд таряа гүрэндэ худалдаха, тушааха юм. Бэшүүрэй совхозой коллектив 430000 пүүд таряа тушаахаар шиидээ. Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Знамя Ленина», «Родина» болон бусад зарим колхозууд таряа тушаалгаар гурбан, дээшэшье түсэб дүүргэхэ байна.

Бүхы колхоз, совхозууд абаhан уялгануудаа дүүргээд байхадаа, өөhэдыгөө hайн шанартай үрэhөөр хүсэд хангаха, колхознигуудай ажалай түлөөhэндэ таряа үгэхэ, малай тэжээлдэ ороохо таряа хадагалжа абаха.

Колхоз, совхозууд таряа хуряалга үнгэрэхэтэйгөө хамта хуряагдаhан бүхы таряалангай hолоомо суглуулха, 270 мянган гектар намаран паар хахалха юм. Гадна сахарай свёкло, хартаабха, овощ саг соогоо хуряагдажа, эдэниие гүрэндэ худалдаха түсэб уридшалан дүүргэгдэхэ.

Республикын хүдөө ажахын гол hалбаринь мал ажал болоно. Республикын колхоз, совхозууд энээниие хараада абажа, малда хүрэхөөр үбhэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Силостэ ороохо кукуруза болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые саг соонь хоролтогүйгөөр хуряажа абахабди. Үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ ехэ силос, үбhэн, бусад тэжээл бэлдэгдэхэ.

Хэлэhэн үгэдөө хүрэхын, оронойнгоо ороохо тарянанай нөөсые ехэдхэхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулхын түлөө бүхы хаба шадалаа гаргаха гээд КПСС-эй Центральна Комитедые, Н. С. Хрущевые республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд найдуулна.

(Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уялга колхоз, совхозуудта, үйлэдбэриин управленинүүдэй соведүүдтэ, эдэбхитэдэй суглаануудта зүбшэгдэнхэй, КПСС-эй обкомой VI пленумдэ hайшаагданхай).

Хүдөө ажахын ШЭНЖЭЛГЭ

Энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд 57.765 гектарта силосэй үнэтэ ургамал — кукуруза тариhан. Хүдөөгэй механизаторнуудай, кукурузашадай оролдосоор ажалай ашаар, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэhэй, мүн энэ жэлэй сагай уларилай таарамжатай байhанhаа хаа хаанагүй баян ургаса түйлагдаа.

Теэд «полиин хатанай» баян хэшэгтэ хүртэхэ гэбэл, тэрэнээ саг соонь хуряажа абаха хэрэгтэй. Хуряалгаяа унжагайруулжа, ургасаяа хюрууда сохюулбал, ашаг шэмэнь алдагдаха гэжэ колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд урда жэлнүүдэйнгээ дүй дүршэл дээрэhээ мэдэхэ болонхой.

Тиигэбэшье республика дотор энэ үнэтэ ургамалай хуряалга унжагайржа байна. Сентябриин 1-нэй байдалаар колхоз, совхозуудта тарилгын 44 процент гэхэ гү, али үшөө 25.500 гаран гектар хуряагдаагүй байhаар. Илангаяа Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын үйлэдбэриин управленинүүдтэ аюултай байдал үзэгдэнэ. Эндэхи ажахынууд тарилга ехые хэhэн аад, тэрэнээ богони болзорто хуряан абажа шаданагүй.

Хяагтын управлениин ажахынууд 11922 гектарта кукуруза таряад, тэрэнэйнгээ миил 4749 гектарые хуряагаад байнхай. Августын hүүлшын 10 хоногто энэ управлениин колхоз, совхозууд оройдоо 2927 га кукуруза хуряагаа гэхэ гү, али үдэртэ силосэй комбайн бүхэнөөр миил 2 га хадаhан болоно. Хэрбээ хяагтынхид энэ янзаараа саашадаа ажаллабал, кукуруза хуряалгаяа үшөө 25 үдэр унжагайруулха болоно.

Үнгэрhэн 10 хоногто Зэдын, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынуудта силосэй комбайн бүхэнөөр үдэртэ баhал 2,2—2,5 гектар хадагдаhан. Үшөө нимэhээ Зэдын управлениидэ аяар 5140 га, Мухар-Шэбэртэ—7500 га кукуруза хуряагдаагүй байhаар.

Кукуруза ехээр тариhаг эдэ гурбан управлениин ажахынууд энэ үнэтэ ургамалаа хосороонгүй абахын тула силосэй комбайнуудай бүтээсые 3—4 дахин дээшэлүүлхэ ушартай. Тиихэ аргашье бии. Мэдээжэ түрүү комбайнернууд үдэртөө 8—10 гектар кукуруза хуряадаг ха юм. Жэшээнь, Зэдын «Мир» колхозой эрхим комбайнер Бубей Цыбиков гектарай 200—300 центнер ургасатай 10 гектар кукуруза дунда зэргээр хуряана бшуу. Иигэжэл эдэ түрүүнүүдэй дүй дүршэл бүгэдын шадабари болохо ёhотой.

Силосэй комбайнуудай бүтээсэ багатайгаар ашаглагдажа байhанай үндэhэн нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, хэрэглэгдэжэ байhан ногоо зөөхэ авто машинанууд, тракторнууд үсөөн тоотой. Тиихэдэ байhан машина техника hаад үгыдэлгүй ажаллажа, тиихэдээ силос зөөхэ автомашинанууд, тракторай тэргэнүүдэй кузовуудынь үргэдхэгдэжэ, үндэр болгогдоогүй ушар али олон үзэгдэнэ. Энэ ушарта автомашинануудта, тракторай тэргэнүүдтэ ехэ ногоон тэжээл хаягдажа саашань абаашагдаагүй, гэбэшье машинанууд саадажа, комбайнуудай нэгэ-хоёрхоонь үлэдэгдэжэ мүн зогсоно.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд силосэй комбайн бүхэниие бүридхэхэ абажа, тэрэнэй ямараар ашаглагдажа байгые хинажа уялгатай. Хэрбээ ямар нэгэн колхоз, совхозой хуряалгаа дүүргэбэл, тэндэхи техникэ тээгэлдэж ороhон ажахынуудта туhаламжа болгохо ёhотой. Түрүүнэй үүсхэлдэнэй туhалха гэжэ социалис ёhо гурим болонхой ха юм.

Гидрометеостанциин мэдээсэhээр, сентябриин 6—7 багаар газар хүйтэржэ, хюруу унахаар хүлеэгдэнэ. Тиимэhээ колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, үйлэдбэриин управленинүүдэй, партиин комитедүүд кукуруза хуряалгые ойрын 4—5 үдэртэ сүм дүүргэхэ хэмжээ абаха ёhотой.

ШИИДХЭХЫ ДОЛООН ХОНОГ

Республикын колхоз, совхозуудта ургаса хуряалгын, намарай паар хахалалгын ябаса тухай

1964 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд	Ороохо таряа хадагдаhаниинь	Ороохо таряа сохигдоhониинь	Кукуруза хуряагдаhаниинь	Намарай паар хахалагдаhаниинь
Баргажанай	49	84	76	5,8
Зэдын	24	33	45	6,8
Тэрэ тоодо Зэдын	26	34	43	—
Захаминай	13	—	65	—
Яруунын	47	31	—	5,4
Кабанскын	30	43	70	46,9
Хяагтын	26	64	40	10,8
Мухар-Шэбэрэй	26	69	53	6,8
Түнхэнэй	24	78	77	21,4
Улаан-Үдын	25	87	66	12
Хоринн	37	35	87	0,4
«Скотооткорм» трестын совхозууд	22	50	65	3,8

Республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлдхэлгын ябаса тухай

1964 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управлени, аймагууд	Силос бэлдэгдэhэниинь	Үбhэн бэлдэгдэhэниинь
Баргажанай	78	44
Зэдын	88	30
Тэрэ тоодо Зэдын	30	20
Захаминай	—	55
Яруунын	87	37
Кабанскын	105	65
Хяагтын	90	51
Мухар-Шэбэрэй	94	52
Түнхэнэй	81	38
Тэрэ тоодо Түнхэнэй	—	35
Хоринн	—	53
Улаан-Үдын	86	49
Хоринн	84	40
«Скотооткорм» трестын совхозууд	67	26

hүүлшын сомоогой оройлгодоходо

Бэшүүрэй совхозой Хонхолын отделениин хүдэлмэришэд hаяхан лэ таряа хуряалгаа ажалдаа ехэ туйлалтанай дашарамда амаршалба.

Ургасын адуу малдаа 6,5 мянган центнерэй оронда 7,5 мянган центнер сүлэ ногоон үбhэ совхоз абба. Үбhэнэй ургаса зарим гектарhаа 19—20 центнер хүрэбэ.

Колхозынхид урдань хэзээдэшье энэ ехэ талмайн, мүн эды тоогой үбhэ абаагүй юм.

Мүнөө жэл совхоздо үбhэ хурьха 6 звено хүдэлhэн. Тэдэнэй нэгэн энэ Хонхоло нютагта ажаллаа. Звеное даагша нүхэр Сэелпеэв ингэжэ хөөрэбэ:

—Энэ жэл үбhэнэй ургаса ехэ hайн байгаа. Хэрбээ урдынхяараа ажаллабал ехэхэн байба. Манай отделени нимэ богони болзор соо шэмээ сайн хуряажа абаха hэмнэлгэ. Харин онhон машинаар ажалладаг hэн звено болохо хүдэлмэрилэгшэдэй ажалаймнай бүтээсэ хэдэ ехэ болоо.

Эдэ үгэнь hүбшөөхэ хэрэгтэй байна. Теэдшье нютагай зон: үбгэд, эхэнэрнүүд, hургуулинхид звеноддо туhалаа. Үбhэ хуряалгын хаhада Хонхолын пенсионернүүд бүгэдэ байдараар үбhэндэ ябажа, ниидэд ехэ юумэ хэhэн түшэлэлэй болоо.

hүүлшын hүри оройлжо дуубаад байба, звеноой гэшүүдтэ үбhэ түлөө нарткомбинаар бүтээсэ түрүү hүри оройлгоо hэн дамжуулhан Улаан тугаар олгоо. Энэ 80 тухарг мянган шэн баруушаа, ажалай hайндэр—зугаа наадан эдэ болоо.

Бэшүүрэй совхоз бүхыдөө мүнөө 50 мянган центнер үбhэ hуриха хараалагдаhан түсэбөө дүүргээд байна. Эндэ ажалай түхэл шэхэн хэмжээ абагдаhан. Кукуруза ехэ совхоз тумэр дэлгэр тушэдэ.

М. НИМАЕВ.

ХУРЯАЛГЫН ХАРГЫН УТАДА...

Август hарын барагдажа, алтан намарай амтан эдеэнэй хуряагдажа байhан дэмбэрэлтэ hайхан саг. Буряад оронноймнай алишье буланда ургаса хуряалгын урматай задаруун аялга улам хүсэтэйгөөр соностоно.

Үүр сүүрээр эхилhэн ургаса хуряалгын дуун үдэшэ орой болотор замхарагүй. Эдэб тухалай трактор, комбайн, машинанууд хүсэтэ моторнуудай хүхинөөн — эдэ бүгэдэ ниилээд, hүртэ ансамбль, оркестр болон задална.

Зэдын тала абаhаар харахада тиимэшье ехэ уужам гэмээр бэшэ. Зүгөөр урдашни тобойhон майла гүбээнүүдые дабаад орхиходо, хаа хаанагүй хададаhаншье, хадагдаагүйшье таряанай нолинууд hунана. Аржагар шара таряанай залааануудай hэбшээндэ найгалзан гунхахада, энэл даа, манай ажалай үрэ дүн hэбшээхэн hалхинда долгилжол байна ха юм гэжэ эльгүүдүүлхэн hанамаар.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Гэгээтэ, Бага-Нарин, XX партсъездын нэрэмжэтэ ажахын Дабуур, Доодо-Үшөөгэй, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Дээдэ-Үшөөтэй, «Коммунизм» колхозой Ингагата, «Мир» колхозой Бургалтай болон бэшэшье нютагуудай ургаса жэhан hайн бэ!

Талмимнай дорюухан
Таряас харшш,
Арюухан, халуухан
Абяае шагныш —

—гэhэн Ч. Цыдендамбаевай шүлэг лэ уншан абамаар.

Алтан оройтон гүрэнэй амбаарта хэр адхаржа байна хаб? Сал ногоон кукуруза хэр шэмэтэйhээр силос болон дарагдана хаб? Ерэхэ үбэлэй, жэлэй hүн, адиха хоолнай нихэдэр хэрэгээр бэлдэгдэжэ хаб?

...Хада гүбээнүүдэй хаяагаар силос шарлан машинанууд hүбарина. Закаменск городой АТК-1 предприятиин автоколонно Николай Якимовой хүтэлбэри доро таряа хуряалгада туhалжа. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Буялаг гэжэ газарта ажалхаа байhан Жолооший нүхэр Балтагаровай ажал тухай мэдээ hайн!

«Жэл бүхэнд таряа хуряалгада гарагшабди. Мүнөө силосэй кукуруза шэрэжэ сүлөөгүйбди. Үдэрэй 20—30 зэлжэ хэхэн, абаашахын 2 тонно шэмэтэ тэжээл гэлсэ. Үдэрэй 50—60 тонно ногоон кукуруза. Нүхэдни, жолоошод Якимов, Гомбоцоноевые hайн хүдэлнэ, бэрхэл хүбүүд. Олые бодожо, шаашажа байхагүй. Машинингаа жолоодо бүхэхэнөөр hуудагуу. Августын 15-haa хэлэжэ энда ажаллаhабди. Үдэрэй 50—60 тонно кукуруза гү, али 15—20 тонно ороохо. Зэда станци руу зөөхэ, силосэй траншейдэ абаашажа болоо hаа, яhалашье хүнэй өөбөрмоор ажал хэхэ байнабди. Тээд энэ нормые хүн бүхэнэй шаху дүүргэнэ»,—гэжэ нүхэр Балтагаровай өөр дороохоно hанабые хүнүүд хэлэлдэнэ.

Балтагаровай хэлэhэн ёhоор, тэдэнэй машина техникын байдал эбдэрдэгүй, ходоодо дарагар. Арбаад хоногой турша 500 гаран тонно кукуруза зөөжэ, жолоошодой дунда түрүүлнэ.

Автомашинын байшабал, комбайншье золгоохо. Нэгэ час соо 3 эрьесэ хэхэш. Нэгэ комбайнда 4 машина ононо. Час зогсолто болоо hаань, 12 автомашина, 24—25 тонно силос шэрэгдэнгүй hалаха. Тиимэhээ эдэ хэрэгые hайн ойлгоhон жолоошод өөhэдынгөө уялые hайн мэдэдэг хам. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозоорхи АТК-4 предприятиин жолоошодые магтана. Хүтэлбэрилэгшэ Якимовынхи ходо энэ руу ерэжэ шалгана, жолоошодоо заабари үгэдэг, машинануудынь хаража үздэг гэжэ тэндэхид хэлэнэ юм.

Наратай салмаг нэгэ удэр. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Хүдэгай адаг гэжэ газар. АТК-4 предприятиин 5 залуу жолоошод энд кукуруза хуряажа байба. Кукурузын hайнаар ургаhан гэшэнэ! Эмээл морин хүн харагдахагүй бэшэ. Кукурузашад Тамасуран Аюров, Пунсэк Балсанов гэгшэд нимэ баян ургаса гуулаа.

Обойтор кукурузаар ашагдаhан машинанууд силосэй траншей тээшэ ошоно. Танилсагты: жолоошон Николай Гусев. «ГАЗ-51» машинаар августын 23—24-нэй үдэрнүүдтэ 75—90 тонно кукуруза шэрэбэ. Мүн жолоошод Дмитрий Бутаков, Илья Ощепков, Борис Морозов гэгшэд үдэрэй гушаад эрьесэ хэжэ, нормоёо гурбэ дахин үлүүлэн дүүргэбэ. Августын 24-нэй үдэр эдэ гурбанай хүн бүхэниинь 108 тонно ногоо шэрээ.

Мэнэ hаяхан энэ автотранспортын управлениин автожахынуудай таряа хуряалгын үедэ үндэр бүтээсэтэйгөөр ажаллаха гэhэн социалис уялга абаба. Жэшээнь, «ГАЗ-51» гэhэн түхэлэй машинаар үдэр бүри 20 тонно, «Урал-355»-аар—24 тонно, «ЗИЛ-585»-аар—28 тонно, «ЗИЛ-164»-өөр—32 тонно силос гү, али таряа болоод бусад ашаануудые 20 модо зайда зөөхэ уялга абаа.

...Зэда станци тээшэ харгы зурыһа. Аха дүүнэр Иван, Николай Бальчуговтан, Петр, Федор Казанцевтан, Петр Тюткин, Василий Корнилов, Матвей Березкин гэгшэд «Коммунизм» колхозой ногоо түгэсгэлэй.

— Үдэрэй 3 эрьесэ хэнэбди. «ГАЗ-51» гэhэн машинаар 3 эрьесэ хэхэдэ, 7—8 тонно абаашахаал. Шадаhаа hаа үдэрэй 3—4 эрьесэ хэхые оролдодогбди. Зэдэ станци хүрэтэр 60-аад модо. Бид 20 модо зайтай газарта үдэрэй 20 тонно ашаа «ГАЗ-51» машинаар зөөхэ уялгатайбди. Энэ 60 модондо 4 ээлжээ хэхэ гэйтай. hүнинөө ябадгана, —гэжэ Федор Казанцев хөөрэнэ.

А. МАНГАТХАНОВ.

Зэдэ.

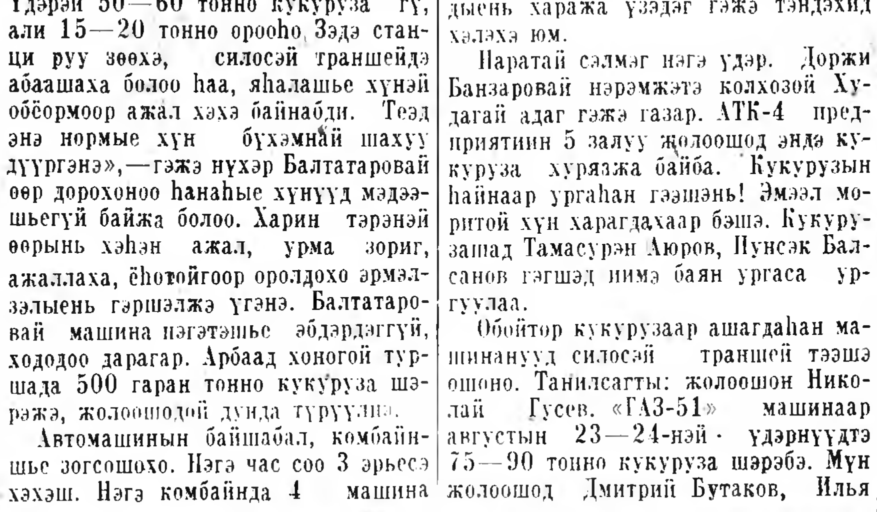

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Калининэй нэрэмжэтэ колхозой кукурузын бүхы ургуулагдаа. 740 га газарта үндэр баян ургаса үүсэ. Мүнөө энэ колхоз кукурузын силос дараха ажалые түлэг ябуулжа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ХУРЯАЛГЫН БААТАРНУУДТА ҮГЭ ҮГЭЕ

Мухар-Шэбэрэй „Дружба" колхозой кукурузашан Ж. СОГТОЕВ:

— Таряа хуряалга хүдөө ажахын эгээл харюусалгатай хүдэлмэри гэжэ таряашан бүхэн мэдэдэг. Илангаяа манай Бэшүүрэй ажахынуудта мүнөө жэлдэ ургасын hайн дээрэhээ энэ баримта бүришье ехэ удха шанартай болоно.

Жэшээлэхэ хэлэбэл, манай «Дружба» колхоз 1.700 шахуу гектар гансал кукурузын ургаса хуряаха юм. Энэмнай гайтай гэхэдэ. Гэхэ зуура үшөө гектарhаа 400—500 центнер силосэй ногоо абахаар байхада, кукурузашан бүхэнэй хүсэ hэнэ хэзээшье ушүү. Энэ ушарта, миний бодохоор, нэгэ нимэ аюул гаража магадгүй: ороохото ургамалнуудай хуряалга мүнөө ороо эрэнхэй, таряалан энэжэдэ хүсэ оролдожо, сагынь үнгэрэхэ гэжэ байна. Энэмнай хажуугаар кукурузын хуряалгые байхал гэжэгдүүлхэ болохогүй. Мүнөө зааашье ороймтуулбал, кукурузахюрууда ороод, халааhаар холо бэлэ.

Хэрэглэгэхэ ябашагуй мүү болшэ кукурузагаар hайндэлхэ таряалан ургаса hалаагаа хүлэhэн ногоон, хуряажа үрдихэгүйгөөр болохо юм. Зэримшэ ороохо таряагаа хамааржад, кукурузагаа анхарала hуладуулжа үшөө гаража болохо. Тиихэдэ кукуруза үдэртөө хуряагдаад, hүнидөө болигдохоно. Шалтагааниинь силос шэрэхэ транспорт дуталдана. Олонхи автомашинанууд таряа тушаалгын пунктда ороожо ерэнэ. Тиимэhээ нэгэ шэрэдэгүй байна.

Манай колхоз кукурузын силосэй комбайнуудай бүтэл бүлэгөөрөө хүдэлнэ. Энэнь ехэл hайн: түргэншье, хороосотоншье. Тэмээшье hаа, транспорт хүсэ байдаг хүндэ хүүгээ hаа ушаралнь олон.

Миний hанахада, мүнөө үедэ энэ шалтагаанhаа кукурузашан хуряалгые уударуулжа болохогүй. Сагынь үнгэржэ байна. Ородгэжэ байхада иимэ ажал hайн hүнгүйгөөр шадаха ёhотой. Тиихэдэ тула моторнууд, трактор болон автомашинанууд бүри хүсөөрөө ашаглагдаха ёhотой. Энэ талаар манай управлени, мүн республикын эмхи зургаанууд харалтайгаар бодомжолжо, хэрэгтэй гэжэ hанаанам. Ямаршье арга боломжо хэрэглэхэ саг ерээ.

Тобшооноор хэлэхэдэ: гартаа хүлгөөрөө кукуруза хуряалгада хабададаа, үргэлжэлэн ургасаа бүрин абажа үзэе. Тиихэн тула али нэгэн арга олдохол байха.

Юрэдөө, би кукурузашан хадаа нигэжэ байгаа хүн аабзаб. Тиимэшье энэмнай манайл бүгэдын ушар. Юундэб гэхэдэ, мүнөө кукурузагүйгөөр малай ашаг шэмэ ехээр абаха ондоо арга үшөөл олдоогүй, энэмнай шэмэ ехэтэй малай эдихэ гол тэжээл болоhонинь өйлгосотой байха даа.

Хүсэ хүлhөөрөө ургуулhан юумэеэ миин бү гээе, абажал үзэе, бүгэдэ нүхэдүү!

Ехэ силос дарагдана

hүүлэй хэдэн үдэрэй туршада Торинн совхозодо бороо хура ехээр ороно. Тиибэшье hаань нинтынгээ малда шэмэтэ силос бэлдэхэ хүдэлмэри мэришэд зогсооногүй. Силосэй ногоо хуряалгада хэдэн комбайн, 40 шахуу машина hүдэлжэ байна. Тиигэжэ бүхыдөө 20 мянган тонно, тэрэ тоодо 10 мянган тонно кукурузын силос дарагдаба.

Силосэй ногоо хуряалгар комбайнда ажаллагар Николай Федорович Семенов Лаврентий Никандрович Зайцев хоёр үдэр бүхэндэ шалгарна. Иигэжэ халаан соогоо 8—9 гектарай ногоо хуряажа, халааннайнгаа даабари 1,5 дахин дүүргэнэ. 156 гектарай ургаса эдэнэр хуряажа, 2 мянгаад тонно силос дарагдаhан байна. Комбайнер Дмитрий Тимофеевич Семенов 120 гектарай ногоо шанартайгаар хуряагаа. Энэ комбайнерай хуряаhан ногооноор 1800 тонно силос дарагдаад байна.

Малайнгаа ашаг шэмэ горитойгоор дээшэлүүлхэ зорилго табиhан тус совхозойхид нёдондойхиhоо 1,7 дахин ехэ силос бэлдэхэ түсэбтэй. Энээнээ заабол дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэн бүхэн шармайн оролдоно.

И. КУЛИК.

Атомай хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглаха асуудалаар зарлагдаhан ООН-ой уласхоорондын гурбадахи конференцидэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ эльгээhэн амаршалга

Атомай хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглаха зорилгоор Женевэдэ зарлагдаhан ООН-ой уласхоорондын гурбадахи конференциин түрүүлэгшэдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев амаршалгын бэшэг эльгээбэ. Женевскэ гурбадахи конференци эрдэм, техникын асуудалаар уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэхэ болно гэжэ тус амаршалга дотор мэдүүлэгдэнэ. Атомай хүсые экономикын, эрдэм наукын олохон hалбаринуудта ашаглаха аргатай, ашаглаха шухала болоод байхадань, иимэ харилсаа холбоон иилагдаха шухала гэжэ Н. С. Хрущев бэшээнэ.

Атомай хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглаха талаар Советскэ Союзда ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Совет эрдэмтэд бусад оронуудай эрдэмтэдтэй харилсаа холбоогоо hайнаар гүнзэгыруулха, тэдэнтэй эбтэйгээр хүдэлхэ бэлэн байна гэжэ улам үргэдхэхэ. Иимэ холбоо барисаан hайшаанадаhан, амаршалга дотор хэлэгдэнэ. Ирагдаhан байхадаб гэжэ амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз бүү зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрэ, бүрин хүсэдөөр хуряаха асуудал дары түргэн шиидхэхэ хүсэлэнтэй хамта, техникэ саашадань хүгжөөхэ, бүхы арадуудай болон оронуудай ажана байдал улам hайжаруулха зорилгоор атомай хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглаха гэжэ оролдоно.

Женевэдэ гурбадахи конференци суглаhан эрдэмтэд, хүдэлмэри эрхилжэ ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ.

США-гай коммунистнуудые амаршалба

45 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, США-гай Коммунис партиин КПСС-эй Центральна Комитет ахадүүгэй халуун амаршалга хүргэбэ.

Оронойнгоо хүдэлмэрилэгшэ ангиин ба ажалшадай политическэ түрүү эмхи болоhон США-гай компарти хархисуудай зүгhөө хаһуу шангаар хашалагдажа мүрдэгдөөшье, дарлалта мүлжэлгэдэ, монополинуудай зорооро ашагда эсэргүүсэн, ажалша американ арадай эрхын түлөө эдэ жэлнүүдтэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсээ, тэмсэжэшье байна гэжэ амаршалга соо тэмдэглэгдэнэ.

«Хүйтэн дайе» болюулхын түлөө, социально ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай амгалан ёhоор зэргэ оршон байhын түлөө эрэлхэг зоригтой, эсэшэ сусашагүй тэмсэдэг Куба тушаа, Зүүн-Урда Азида, дэлхэйн бусад оронуудта США-гай империалис бүлэгүүдэй агрессив түримхэй ябуулга хэжэ байhые арид шууд хэжэ байhанинь тэмсэдэг. Дэлхэй дээрэ амгалан байхын хүсэлэнтэй США-гай компарти американ арадай үнэнхэй ашаг хүрэгэ хамгаалжа эрэлхэг тэмсэнэ.

США-гай болон СССР-эй арадуудай хоорондын хани барисаан хүгжөөхэ, советско-американска харилсаа hайжаруулха түлөө американ коммунистнуудай баhараад бодолынь бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала туhа нэмэри болоно.

Марксизмда харша элдэб ёсын үзэл бодолнуудтай эбсэшэгүй тэмсэжэ байhанаараа, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын hургаал зааэбариие үндэhэ болгодог дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй эб нэгэдэлдэ үнэн байдагаараа США-гай компарти нэрэ хүндэдөө бүтээл түрэйт. Бүгэдэ ниитын коммунистнууда хүндэтэ болонхой гэжэ амаршалга соо тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

Чехословакида Советскэ партийно-правительственнэ делегаци айлшалhаар

ПРАГА, сентябриин 2. (ТАСС). Үсэгэлдэр КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев болон Советскэ партийно-правительственнэ делегациин бусад гэшүүд КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй Президент нүхэр Антонин Новотныетэй, ЧССР-эй партийно-правительственнэ делегациин гэшүүдтэй хамта ЧССР-эй Президентын байдаг Прагын оршондохи Ланын байрада ошоhон байна.

Совет болон чехословак хүтэлбэрилэгшэд ханн ёhоной хөөрэлдөөн үнгэргэбэ.

Сентябриин 1-нэй үдэшэ нүхэд Н. С. Хрущев, Антонин Новотный партийно-правительственнэ делегацинуудай гэшүүдтэй хамта Прагэ буцаба.

США-гай компартиин 45 жэлэй ойдо зориулагдаhан хамтын суглаан болобо

США-гай компартиин 45 жэлэй ойдо зориулагдажа, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай, Ниитын эрдэм ухаанай академиин, Партиина дээдэ hургуулиин, СССР-эй Наукануудай академиин түүхын институдай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаан Москвада болобо.

(ТАСС).

Монсогоршье ороохо гээхэгүй!

Партийно-гүрэнэй хиналтын хуудаһан
№ 6 (13)

✦ Үдын совхоздо ургаса хуряалга ехээр унжагайрна. ✦ Комбайнуудынь эбдэрнэ, урагшаа ябанагүй. ✦ Ажалай эмхидхэл һула. ✦ Ороһо тараан гээлтэ хоролтодо ехээр ороно.

УДААРҺААР УРГАСАЯА ГЭЭХЭНЬ ГҮ?

Августын 27—28. Эдэ үдэрнүүдтэ Үдын совхозой гурбадахи, дүрбэдэхи, зургаадахи отделенинүүдэй тараалан болон тоогууд дээгүүр ябажа, ургаса хуряалгын хэр зэргээр үнгэржэ байһаниинь шалгагдаа.

Совхозой отделенинүүд тараагаа хадажа эхилһээр арбаад шахуу хоноо бо. Теэд ажалайнь бүтээсэ тон бага. Хараад үзэе. Эндэ түрүүшын үдэрһөө 30 гаран агрегадууд хүдэлжэ, бүхыдөө 2100 га тараа баал болгоод, тэрэнһээ 800 гаран гектарыень суглуулжа сохёо, үшөө 250 шахуу га ургаса комбайнаар сэхэ хуряагаа. Ондоогоор хэлэбэл, үнгэрэгшэ арбан хоногто комбайн, жатка бүхэн үдэрэй миил 9 хүрэхэгүй га тараа хадаһан, хуряаһан болоно. Саашадаа иигэжэ хүдэлбэл, бүхы 8800 га тараагаа үшөө 25—30 хоног соошье хуряажа хүшэ-хүрэхэнь бэрхэтэй. Теэд иигэжэ нобшорходонь ургаса хүлеэхэ аал? Тараан гол түлэб хуу эдеэшээд, һайража унаха сагынь тулаа бшуу.

ЭМХИГҮЙ АЖАЛ, ЭБДЭРХЭЙ КОМБАЙНУУД

Совхоздо хуряалгын хүдэлмэриие урагшатай һайнаар ябуулха хэрэгтэ юун һаад хэнэ гээшэб? Ажалай эмхидхэл. Энээниие тайлбарилхын тула хэдэн отделенинүүдэй байдалые тобшохоноор харуулая.

Баруун-Хасууртайн 4-дэхи отделени (эрхилэгшэнь Ц. Данзанов, бригадирынь Ю. Дондоков). Энэмнай совхоз соогоо тараа ехээр абадаг отделени юм. Мүнөө тэндэхид арбаад хоног соо бүхы 2600 гаран га ороһото ургамалнуудайнгаа оройдоол 30 гаран процентые хуряагаа. Бурнолк гэжэ шэнииеын тараалан дээрэ «СК-3» түхэлэй 6 комбайн байна. Ябана, хүдэлнэ гэнгүй, харин, сэхэ рууньб, байнад гээнэнь зүб болохо. Юуб гэхэдэ, августын 27-ной үдэр ябахадамнай, хоёр комбайниинь газарайнь захада гаранхай байбад.

—Тэрэ урдахинь Ц-Д. Ринчиндоржиевэй комбайн. Ехэ голойнь ремень таһараад, хоёрдохи үдэрөө байна. Энэ С. Рабжаевайнь комбайн баһал эбдэрээд, өөрөө мастерской һая ошоо, —гэжэ комбайнер М. Бардуев тайлбарилба.

—Юумынгаа эбдэрхэдэл харгын гү, али ороһо зөөдэг машина абаад, ооһэдоо мастерской руу гүйлгэлдэдэгбди. Бэшэ туһалха хүн үгы,—гэжэ нүгөөдэ комбайнер В. Колобовынь хэлэнэ.

Трактор, машинада бага зэргын заһабари, техническэ харууһа хэхэ нэрэтэй оройдоол хоёр нүүдэл мастерской бии аад, тэдэнь бүхы агрегадуудаа хаһа сагтань эрьежэ үрдинэгүй.

—Чисаанын, Хэжэнгын совхозуудайхидал трактор, комбайнда техническэ харууһа, заһабарилга хэхэ тусхай отрядуудые отделени бүхэндөө бии болгохоёо яанат?—гэхэдэ:

—Гаргашань үлүү ехэ болохо, —гээд совхозой главна инженер В. Дмитриев хэлэнэ.

Теэд энэ шухала хэрэгтэ мүнгэ, зөөри алмаабди гээд, үнэндөө техникээ муугаар харууһалжа, заһабарилжа, һаатуулжа, һүүлэй һүүлдэ бүришье ехэ гаргаша хэнэ, энэ мэтээр үнэтэ сагаашье гээнэ бэшэ аал?

МИИН БАЙДАГ АВТОМАШИНАНУУД

—Автомашинануудаа комбайн бүхэндэ зүбөөр хубаарилжа табяагүй дээрэһээнь заримандаа бэе бэеэ хүлеэжэ, ехэ сагаа миин баранабди. Жэшээнь, газарайнгаа урда захада гараад бункерайш дүүрэнэхэдэ, машина хойто захадаа хүлеэжэ байха юм,—гэжэ комбайнер Бардуев хэлэнэ.

Тэрэ зүйтэй. 4 комбайнда 5 автомашина табигданхай. Нэгэ машинынгаа гурбан бункер ороһо суглуулжа ошоторнь, нүгөөдэнь 1—2 час хүлеэжэ, миин зогсохонь тоогүй. Ондоогоор хэлэбэл, табан машинын гурбанайнь комбайнуудайнгаа ороһо суглуулжа ябахадань, хоёрынь ээлжээгээ хүлеэжэ байна. Тиигэжэ машинануудые олоор миин байлгахын орондо, сугтаа хүдэлдэг 3 комбайнда хоёр машина табяад, үлүү бологшо нүгөөдөөрнь гүрэндэ тараа зөөлгөө һаа, һураггүй ехэ туһа болохо һэн.

Энэ мэтээр бүхы машинануудаа зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шадаагүй дээрэһээ совхозойхид автомашина дутана гээд, бэлэдхэлэй пунктда оройдоол 600 гаран центнер тараа оруулаа. Эндэ ондоо эмхинүүдһээ ерэһэн 15, өөһэдынь 26 автомашина бии. Тэдэнһээ оройдоол дүрбэниинь гүрэндэ тараа зөөдэг нэрэтэй. Бэшэниинь комбайнай хүдэлөө, үгышье һаа, тэдэнээ һахяад лэ, совхозой, отделениин түбүүд дээгүүр обоорж жо байна. Илангаяа мүнөө хура бороогой ороһон үедэ тэдэ машинануудые брезентэ хушалтаар хангаад, тараа гүрэндэ зөөгөө һаань, хэды ехэ ороһон бэлэдхэлэй пунктда ошохо һэм.

ХЭЗЭЭ СЭБЭРЛЭГДЭХЭ ОРООҺОН БЭ?

Үнэндөө ажахынхид үдэр бүри гүрэндэ нилээд ехэ тараа тушааха аргатай. Жэшээнь, 4-дэхи отделениин тоог дээрэ обоо онги ороһон буунхай. Заримаиинь талаар хабтайтар адхаатай, машинада гэшхэгдэжэ, тараагдажа, хура бороодо норожо хэбтэнэ. Зарим обоонуудынь дороһоо халажа, гутажа эхилхэнь холо бэшэ.

—4500 гаран центнер ороһон ороод байна. Тэрэнһээ 540 центнер гүрэндэ тушаагаабди, үрэһэ хүрэнгөөе һаял сэбэрлэжэ эхилээбди,—гэжэ тоогые даагша Ж-Д. Дамдинов хэлэнэ.

Энэ ороһо тараае иигэжэ хэбтүүлхэгүй, түргэн сэбэрлэжэ, хүрэнгынь амбаарта хааха, мүн гүрэндэ ехээр ашажа ябуулха, арилгаад сарай дороошье хэхэ арга бии. Тоог дээрэнь 2 зернопульт, нэгэ «ОС-4,5» машина, мүн тараа ашаха, буулгаха, зөөхэ түхеэрэлгэ олон. Хоёр зернопультань үдэр соо 3000—3200 хүрэтэр центнер ороһо сэбэрлэхэ бшуу.

—Хүн зомнай үсөөрнэ, һүниндөө хүдэлхэ гэхэдэ тоог дээрэмнай гэрэл байхагүй, электрын лампочка олоногүйбди,—гэжэ тоогые даагша альгаа дэлгэнэ.

Тон иимэ байдал совхозой 3-дахи отделенидэшье тохёолдонхой. Тоогые даагша Хатыма Газисова һүни хүдэлһэн комбайнай ороһо харанхыгаар гэмэржэ байгаад, шэгнэжэ абана. Баһал зоболонто лампочкын үгыһөө тоогынь харанхы, һүниин халаанда машинаһаа тараа буулгахашье хүн үгы байба. Жолоошон өөрөөл 30—40 минута соо хүрзөөр этэржэ гарана.

Тоог дээрэхи шэгнүүрынишье заһагдаагүй. Энэ отделенидэ хуряалгын хүдэлмэри бүришье ехээр унжагайранхай.

—Отделениие эрхилэгшэ Ц. Ширандоржиев амаралтада гараад, би гансаараа хаанашье хүрэнэгүйб,—гэжэ бригадир Д. Буранзаев хэлэнэ.

Тиигэхэншье буруу бэшэ. Энэмнай өөрөө бригадир байхаһаа гадна, отделениингээ механик, мүн эрхилэгшын үялга дүүргэнэ бшуу. Иимэ халуун үе соо совхозой директор Батуев, парткомой секретарь Романов юу бодоод, отделениин эрхилэгшые амаралтада гаргаа гээшэб? Ойлгогдоногүй.

АЛХАМ БҮХЭНДЭ АДХАРҺАН ТАРЯАН

Хэтэржэ ерэхэдээ, хуряалгаа ехээр удааруулхаһаа гадна, тэрэнээ алхам бүхэндөө гээнэ, адхана, шоройгоор худхана. 6-дахи отделенидэ Шанаа-Үбэрэй 200 гаран га шэниисэ хуряагдажа дүүрээ шахуу. Теэд тараалангайнь захаар тойроод, бөөн-бөөнгөөр орхигдошоһон һөөм ута хоолостой шэниисэ һалхинда найгажа һуунa. Хэн тэрэниие мүнөө хуряажа абахаб, һалаал ха юм. Мүн эндэ тэндэ сохигдоогүй орхигдошоһон тэбэри болохоор баалнууд захагүй. «Ургасань набтар, газарынь шулуутай, яаха аргагүй гээлтэ гарана» гэһэншүүгээр механизаторнууд, үнгэрхэдөө хүтэлбэрилэгшэдыншье шалтана. Энэтнай иигэжэ хаяха, гэшхэхэ хээрын ногоон бэшэ, алтан шара шэниисэ гээшэл гэжэ тэдэ харюусалгагүй зондо хэлэхээр байна. Хэнэйшье харадаг, шалгадаггүй дээрэһээ зарим жолоошодой комбайнһаа тараа зөөхэдөө, хоорбоор халитар хээд, хонхор газарта хүнэг, хахад хүнэгөөр адхуулжархиһан ороһоншье бирайжа хэбтэнэ.

Баһал 4-дэхи отделенидэ комбайнернууд Колобов, Рабжаев, Бардуев гэгшэдэй хуряаһан мүрнүүдые дахажа харахада, баһал орхигдоһон баал, мэхиинэтэйнь гаргажархиһан ороһон алхам бүхэндэ дайралдана. Тоолоод үзэхэдэ, утаашаа оройдоол 1 метр мүр бүхэндэ дунда зэргээр 20—... хоолос орхигдоһон, үшөө 50—... ороһон мэхиинэтэй адхарһан хэб[тэ]нэ. Тэрэниие тараалангай гектар б[ү]хэндэ тоолобол, бүхы дээрэ оло[н] центнер тараанийнь газартаа ... бшуу. Энээниие харахада, зү[рхэ] сэдьхэл үбдэхөөр, хара бууха[ар] ... 3-дахи отделенидэшье түрүү[шын] үдэрһөө комбайнер К. Доржиев, ... Газисов, Д. Самбуев гэгшэдэй ... гээлтэтэйгээр хуряажа ябаһые партийно-гүрэнэй хиналтынхид ... люулаа. Харин отделениин эрхил[эгшэ]шэд эдэ бүгэдые үдэр бүри хара[жа] аад, хэрэгсээдэггүй, ехэл һанаа а[лдангүй] ябадагынь гайхалтай. Совхозой[хид] ямар һэшхэлээрээ «ургасамнай ... гараа, гүрэндэ ехээр худалдаха а[ргагүй] гүйбди» гэһэн зад, тараагаа ал[хам] бүхэндэ гээнэ, адхана гээшэб!

Совхозой алишье отделенидэ х... зоной байхаар нэгэшье һэнэгтэй п[олевой] стан үгы. 6-дахи отделени[дэ] хоол шанаха хүнгүй байгаад, механ[из]аторнууд хоёр үдэр халуун эдеэ[гүй] таһалдаа.

Энэ мэтэ дутуу дундые тоолохо б... лоо һаа, захагүй.

Шалгалтын үедэ эдээн туш[аа] отделениин эрхилэгшэд, тоогу[у]дые даагшад, механизаторнуу[д] хөөрэлдэжэ, дутагдалнууд[ые] усадхаха хэмжээ абаха тала[ар] иигэжэ дурадхагдаа: 1. Тоогу[у]дары гэрэлтэй болгохо, хүдэлм[э]риинь хоёр халаанда эмхидхэ[хэ]. 2. Ороһо тараанай орошо, га[ргаг]шын бүридхэлые нарижуул[жа] гуримшуулха. 3. Гээлтэ гарга[г]шадые газетэ, ханын һонин[до] шүүмжэлжэ, тэрэ ажалыень ... хин хүүлэхэ, ажалайнь түлөөһ[ө] хаһаха. 4. Тармуур табижа үл[дэ]һэн баалнуудые суглуулха. Полевой стануудые болбосон т[ү]хэлтэй болгохо.

Эдэ хэмжээнүүдэй хэр дүүр[э]гэгдэжэ байһаниие 5 хоноод ... хин шалгаха юм.

Шалгалтада хабаадагшад:
Н. ЕГОРОВ,
Хориин үйлэдбэриин управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
И. АФАНАСЬЕВ,
партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха бүлэгые даагша;
Т. ДАНЧИНОВ,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ;
М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

ОЙ ТАЙГЫН БАЯЛИГУУД ЯАШООБ?

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ нютагай түүхэй эд хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ

Буркоопсоюзай правлени, эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерство, республикын худалдаа наймаанай организацинууд эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхын тула нютагай баян түүхэй эд муугаар хэрэглэнэ, һархяаг, һамар болон бусад үрэ жэмэс суглуулха хэрэг муугаар эмхидхэнэ, колхоз, совхозуудай үмсын болон ниитын саадай продукци һайнаар хэрэглэнэгүй гэжэ партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет тэмдэглэбэ. Һая суглуулагдаһан үрэ жэмэс, фруктын консервэ худалдаа наймаанда тон багаар гаргагдана, ниитын эдеэ хоолдо үгы шахуу. Зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хараалагдаһан даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана, тэрэнээ дүүргэнэгүй.

Холын газарай ой тайгын үрэ жэмэс бэдэрэн олохо, суглуулха хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Ехэнхидээ һуурин, тосхонуудта дүтэ шадарай жэмэс, һархяаг суглуулагдана. Энэ ажалда нютагай арад зон, һурагшад хабаадуулагданагүй.

Буркоопсоюзай мэдэлэй аймпотребсоюзууд үрэ жэмэс, һархяаг, хушын һамар суглуулха түсэбөө дүүргээгүй. Түсэбөөр хараалагдаһан 5000 центнерэй орондо 785,7 центнер үрэ жэмэс бэлэдхэгдээ. Үрэ жэмэс, һархяаг болон бусад зүйлнүүдые промышленна аргаар үйлэдбэрилхэ даабари мүн лэ дүүргэгдээгүй. Аймпотребсоюзууд энэ жэлдэ алирһа, клюквэ бэлэдхэхэ гэжэ түсэблоогүй байна. Ан олзоборилгын зарим кооперативна ажахынуудай, директорнүүдэй энэ хэрэгтэ хангалтагүйгөөр хандаһан дээрэһээ эндэ суглуулагдаһан бүхы үрэ жэмэс гүрэндэ тушаагданагүй. Зарим хүдэлмэришэд гүрэндэ тушаагдаха ёһотой үрэ жэмэсээр өөрынгөө хэрэглэмжэ хангана, ехэ сэнгээр ондоо тээ наймаална.

Республикын Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын предприятинууд 1963 оной түсэбэй ёһоор 80 тонно үрэ жэмэс бэлэдхэхын орондо оройдоо 6,5 тонно бэлэдхэһэн, овощёор консервэ хэхэ даабари 83,7 процент дүүргэһэн байна. Үнэгэтэйн, Түнхэнэй үрэ жэмэсэй заводуудай, Баргажанай эдеэ хоолой комбинадай хүтэлбэрилэгшэд нютагай продуктнуудые суглуулха, бэлэдхэхэ хэрэгтэ хангалтагүйгөөр хандана.

Худалдаа наймаанай министерствын, Зуун-Сибириин совнархозой Буряадай УРС-ын, түмэр замай Улаан-Үдын отделениин ОРС-ын предприятинууд үрэ жэмэс, һархяаг суглуулха даабаряа дүүргээгүй.

Үрэ жэмэс, һархяаг суглуулха үеын ерэбэшье, Худалдаа наймаанай, Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствэнүүд, Буркоопсоюз, совнархозой УРС урдынхидаал мэтэ энэ шухала хүдэлмэри тоогоогүй, үрэ жэмэс бэлэдхэжэ эхилээгүй байһаар.

«Хяагтын аймагтахи хээрын шасаргана хэрэглэхэ тухай» КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1960 оной июлиин 7-до абаһан тогтоол хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. «Темник» совхоз 1963 оной туршада оройдоо 82 центнер шасаргана суглуулжа, тэрэнэй 47 центнерые промышленна аргаар үйлэдбэрилхын тула Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствын предприятинуудта тушааһан байгаа. «Темник» совхозые мэдэлдээ абаһан Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство энэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулнагүй, тиимэһээ ехэ шасаргана хэрэглэгдэнэгүй.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд үрэ жэмэс зүбөөр суглуулха талаар хэрэгтэй хиналта эмхидхэнэгүй, байгаалиингаа баялигуудые хамгаалха, зүбөөр хэрэглэхэ тухай ойлгуулалгын хүдэлмэри үнгэргэнэгүй, байгаалиин баялигуудта хайша хэрэгээр хандаха ябадалтай тэмсэнэгүй. Залуу шэрэнги, мүн үрэ жэмэсые, хушын һамар үгы хэхэ, түймэр табиха ябадал үзэгдэнэ. Иигэжэ гүрэнэй, ажалшадай аша туһада хохидол ушаруулагдана.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилхын тула нютагай эд хэрэгсэл аша туһатайгаар хэрэглэхэ тухай парти, правительствын заабариие эдэ министерство, захиргаануудай муугаар дүүргэжэ байһанда, ойрын сагта энэ хүдэлмэри һайжаруулха асуудалда Буркоопсоюзай нравлениин түрүүлэгшэ Именохоевой, Эдеэ хоолой промышленностиин министр Власовай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай болон ОРС-нуудай хүтэлбэрилэгшэдэй (нүхэд Аржанов, Воронов, Караманов, Ефимов) анхарал партийно-гүрэнэй хиналтын комитет хандуулба.

Хяагтын аймагтахи шасаргана аша туһатайгаар хэрэглэхэ тухай партиин обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые дүүргэхэ талаар бодото хэмжээ абахыень Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствые (нүхэр Николаевые) комитет уялгалба. Эдеэ хоолой товарнуудай промышленностиин министерствэтэй (нүхэр Власовтай) сугтаа шэнэ янзын шасаргана ургуулха, тэрэнэй ургаса дээшэлүүлхэ, энэ үнэтэ ургамал ехээр суглуулха талаар хэмжээ хараалаад, бэелүүлхыень мүн лэ уялгалаа.

Үрэ жэмэс суглуулха, бэлэдхэхэ ажал хиналтадаа абахыень, бэлэдхэлэй түсэб заатагүй дүүргэхыень аймсоведэй гүйсэдкомуудта, худалдаа наймаанай, бэлэдхэлэй организацинуудта партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитет дурадхаба.

Энэ хүдэлмэри дүүргэһэн тухайгаа байгша оной декабрь соо партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитедтэ элидхэхыень нүхэд Крыловые, Власовые, Именохоевые, Даниловые, Карамановые комитет уялгалаа.

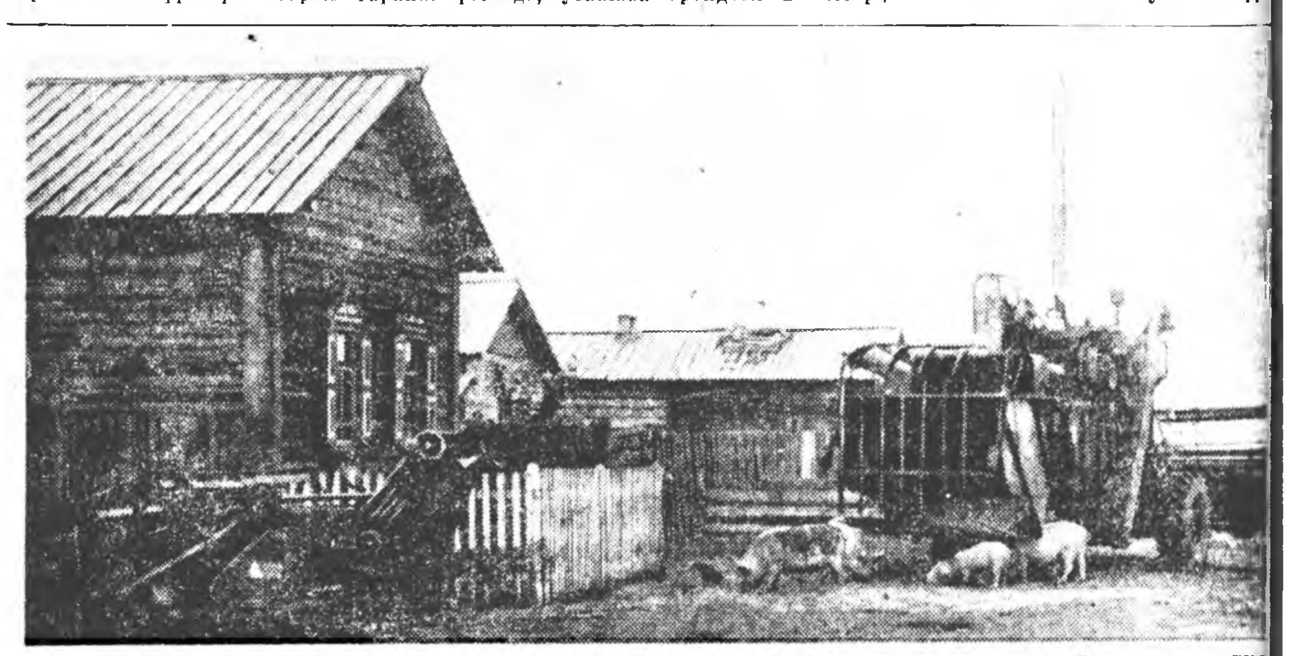

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой (Хяагта) үйлсөөр ябахада хэдэн гэрнүүдэй хажууда «СК-3» комбайнууд, мүн тэдэнэй эбдэрхэй частьнууд эндэ тэндэ хэбтэнэ. Тиихэдэ МТМ-эйн хашаа соо үсөөхэ[н] комбайнууд харагдана. Зураг дээрэ: Ноёхоной нэгэ үйлсэдэ нёдондонһоо хойшо хэбтэһэн заһа[г]даагүй «СК-3» комбайн.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

САГ СООНЬ ЭЛИРҮҮЛБЭЛ...

Тараа хуряалга түлэг дундаа. Һайн шанартайгаар ургасаяа хуряажа, «Монсогоршье ороһо поли дээрэ орхихогүй» гэһэн уряа лозунг доро тараашад ажаллана, ажаллахашье ёһотой.

Манай Зэдын управлениин тараашад энэ жэлдэ нилээд баян ургаса ургуулаа. Теэд тараамнай хэр абтажа, хэр һайханаар гүрэнэй амбаарта тушаагданаб? Үндэр гэгшээр һалбарһан кукуруза хэр һайнаар сабшагдажа, силосэ траншейдэ хэгдэнэ гээшэб? Мүнөө үедэ манай Зэдын партийно-гүрэнэй хиналтын комитет ургаса хуряалгада бүхы анхаралаа хандууланхай. Управлениимнай тараашадай абаһан уялгашье һайхан үүсхэл, эрмэлзэлэй гэршэ мүн. 140 мянган центнер ороһо гүрэндэ тушааха. Иимэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула хамагай түрүүндэ нарин нягтаар, үнэн сэдьхэлһээ ажаллаха гээшэ тон шухала.

Тараа хуряалгын урда бидэ партийно-гүрэнэйнгөө комитедэй зүблөө татажа, арадай хинагшадай саг зуурын 58 постнуудые эмхидхэһэн, ажахы бүхэндэ штатна бэшэ инспектор-дозорнуудые табиһан байнабди. Тараа хуряалгада үзэгдэһэн дутуу дундануудые, гээлтэ хоролтонуудые, гаргагдаһан голодоһо саг соонь элирүүлжэ, дары усадхуулха зорилготой манай шалгагшад хүдэлжэ байна.

Комитедэймнай дэргэдэ 3 ехэ бүлэг эмхидхэгдээ. Тэдэнэй бүридхэлдэ управлениин мэргэжэлтэд оролсожо, ажахы дээгүүр ябажа, хиналтын пост, бүлэгүүдэй ажалые шалгахаар даалгагдаһан байна.

Тараа хуряалгын эхинһээ хойшо манай ямар бүлэг, постнууд хиналтын ажалые һайнаар ябуулжа эхилээб? Саг соонь элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууд усадхагдахадаа, ямар ехэ зөөри гээлтэ хоролтоһоо абарагдана гээшэб. Эдэ дутуу дунданууд саг соогоо усадхагдаагүй, ямар нэгэн нобшо назагай хүнэй ажал тэрэл зандаа орхигдошоо һаа, юун болохо гээшэб?

«Коммунизм» колхоздохи хиналтын постын гэшүүд Б. Ринчинов, Ф. Цыренжапов 2-дохи отделениин тоог дээрэ ороһоной гутахаяа һанажа байһые саг соонь элирүүлжэ, ороһо сэбэрлэхэ 12 хүниие тэндэ табюулһан байна. Ороһо сэбэрлэлгэ хоёр халаан соо эмхидхэжэ, 900 центнер ороһон гэмтэлһээ абарагдаа бшуу.

Тэндэхи хинагшадай постын түрүүлэгшэ нүхэр Ванданов шалгаха, хинаха хүдэлмэриие һайнаар табижа шадаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Комбайнуудай агрегадуудай ажалые хэдэн хүн шалгана, саг соонь дутуу дунданиуудые элирүүлжэ усадхана. Жэшээлхэдэ, энэ колхозой 2-дохи отделениин комбайнернууд Гуруев, Сокольников гэгшэд тараа хуряалгада гарахадаа, машинаяа ёһоор заһабарилангүй хуряажа эхилээ. Тэрэнһээ боложо, һолоомондонь ехэхэн ороһо тараан үлэдэг байба. Хинагшад Цецерунов, Ванданов гэгшэд энээниие элирүүлжэ, дары усадхаһан.

Тараашаднай бултадаа шахуу үнэн зүрхэнһөө оролдожо ажаллана. Ургасаяа түргэн хуряажа, гүрэнэй амбаарта шанар һайнтай алтан ороһо тушааһайбди гэжэ эрмэлзэнэ. Колхозниигууднай бүришье урматай. Колхозой баян, тэниглэн байха тума олзо доходыншье ургана, пенси абаха хүнүүдтэшье үгтэхэ түлөөһэн ехэ болохо ха юм. Энэниие хүнүүднай һайн ойлгоно. Ургаса хуряахада техникэ, машина элбэг болошоо. Тиибэшье хэдэхэн лэ хүнүүдэй хойрог, харюусалгагүй ябадал бэшэнэй ажалые ехээр хойшо татана, бүхы хүдэлмэридэ һаад ушаруулна.

Нээрээшье юун болоно гээшэб? XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой поли дээгүүр ябая. 40 гектар ешмээн сабшагдажа унагаагдаад, юушье хуряагдаагүй хэбтэжэ байна. Агроном Трунёвто тэндэхи хиналтын бүлэгэй гэшүүн Иннокентий Вершинин хэлэһэн лэ байна: «Ешмээнтнай богони, набтар. Амяарлан хуряажа болохогүй». Харин Трунёв юу хээб? Би өөрөө мэргэжэлтэй, тэрэ ургасын түлөө харюусаха хүн гээшэб, үшөө намда заабаришалха һанаатай гүт гэжэ өөдэрхөө. Һүүлэй һүүлдэ ешмээншье сабшагдажа унагаагдаад, газар уруу шэнгэшоо шахуу. Эндэ хэн зэмэтэйб? Үгэ дуугүй хүн бүхэн хэлэхэ—агроном Трунёв. Иимэ харюусалгүй ябадалһаа боложо, хэды шэнээн ешмээн хосорбо гээшэб? Тэрэниие мал, адууһан гэшхээд лэ һалаал даа. Энээнэй түлөө нүхэр Трунёв хатуугаар хэһээгдэхэ.

Хуряагын дэлисэ ургадана. Тараа хуряалгын эхилшэһэн хойно ороһоной тоогуудые бэлдээгүй ажахынууд олон дайралдаа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хоёр тоог бүри һая августын 20 гаран болотор бэлэн бэшэ байба. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд хажуугаарнь гүйлгэлдэжэл байха юм, харин ороһоной буулгагдаха тоог үбһэ ногоондо, үхэр малай шабааһан, аргалда даруулшанхай байна. Үшөө хиналтын постын гэшүүдэй энэ хэрэгтэ оролсоогүй һаань, юун болохо байгаа гээшэб? Хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Очиров колхозой правленидэ энэ асуудал сэхэ табиһан.

Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудай хиналтын постнууд муу бэшээр ажаллана. Арадай хинагшадай постнууд нүхэд Иванов, Гончаров гэгшэдэй хүтэлбэри доро һайнаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхозой 2-дохи фермын «Средний ток» гэжэ газарта 40 гектар шэниисэ муугаар хуряагдаһан байжа, зэмэтэ хүнүүд тэрэниие түлөөһэгүйгөөр, хоёрдохёо хуряагаа.

Саг соонь элирүүлбэл... Тиин гэһэйш зарим бүлэгүүд үшөөл шалгаха, хинаха ажалаа эхилээгүй һууһаар. «Мир» колхозой 1-дэхи отделенидэ 40 гектар горох сабшаад лэ хаяа. Хуряажа урдеэгүй. Мүнөө тэндэ мал адуулжа байна. Харин тиихэдэ тэндэхи хиналтын группын түрүүлэгшэ нүхэр Тункеев юушье хээгүй байһаар. Адагай захань ороһоной тоог, складуудаа тэдэнэр шалгажа үзөөдүй. Ториин совхоздохи хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Хайдуковтой уулзахадаа һаял ажалаа эхилжэ ядажа, шалгажа ядажа байнабди гэхэ юм. Тараа хуряалга хэр ябанаб? Ороһоной гээлтэ хоролто болоно гү? Тэндэхи хинагшад юушье хээгүй һууһаар.

Арадай хинагшадта ехэхэн этигэл найдал олгогдонхой. Тэдэнэр хёрхо нюдөөр бүгэдые шалгана. Олониитын эдэбхитэд тэдэндэ туһална. Тэдэниие тоолохо болоо һаа, управлени соо 100 гаран болохо ёһотой. Манай комитедэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн хиналтын штатна бэшэ гурбан бүлэг яһала ажал хээд байна. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай тараа хуряалга дээрэ үзэгдэһэн дутуу дундануудые тэдэнэр элирүүлһэн, тэндэхи хиналтын бүлэгэй гэшүүдые суглуулжа, суглаа хэһэн, шэнэ шэнэ заабаринуудые үгэһэн.

Голодоһо гаргагшадые саг соонь элирүүлээд, хатууханаар хэһээгээд байбал, иимэ ябадалтан үсөөрхэ. Саг соонь дутуу дунданууд, голодоһо элирүүлбэл, тэрэниие усадхажа, тараа һайнаар хуряалгада ехэхэн туһа хүргэжэ шадахабди.

А. ШАТУЕВ,
Зэдын управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Энэ сеялкэ хабарай тарилгаһаа хойшо Исэнгын совхозой 3-дахи отделениин поли дээрэ хэбтэһээр байна.

С. ДОРОФЕЕВЭЙ фото.

АРАДАЙ ХИНАГШАД АНХАРАГТЫ!

Гектар бүхэндэ сабшагдангүй 10 дүрбэлжэн метр далан үлөө һаа, республика дотор 30 мянган пүүд тараан гээгдэхэ.

Хэрбээ нэгэ бухал һолоомондо 5 килограмм тараан сохигдоогүй байбал, гектар бүхэндэ 50-60 килограмм, бүхы республикада 2 миллион пүүд тараан хоролтодо орохо.

Дүрбэлжэн метр бүридэ тараанай нэгэ зала[а] гээгдэбэл, республика дотор 400 мянган пүү[д] тараан дутуугаар абтаха. Хэрбээ дүрбэлжэн метр бүхэндэ нэгэ ороһон гээгдээ һаа, бүхыдөө 1... мянган пүүд тараан хорохо.

Автомашина метр бүхэндэ 10 ороһо гээбэл 45-50 километр зайда пүүд тараан хосорхо.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1964 оной сентябриин 3.

[Х]АНИ БАРИСААНАЙ ЗАМУУД

ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь А. Камшаловай бэшэһэн «Хани барисаанай замууд» гэжэ статья «Ровесник» журналай һаяын номерто гараа.

Һониннуудай хэблэлэй агентство (АПН) энэ статьяе нэгэ бага хороож татаад уншагшадта дурадхана.

Александр КАМШАЛОВ,
ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй секретарь

...айн ажалша үнэн сэхэ хүн ... совет хүбүүд, басагад өөһэдынгөө хани нүхэр гэжэ тоолодог. ...жалуу, ямаршье хэлэтэй, ... дүү гараг—хамаагүй, гансал ... байгаал һаань, бидэ тэрэ ... ёһоор хандадагби. «Нүхэд дүү, хани нүхэр!» гэжэ хэ... Социалис интернацио... нмагтал манай гүрэнэй ... бэшэ, мүн Совдүүдэй ... эрхэтэн бүхэнэй, бүхы совет ... абари зангиин хуули ... болонхой бшуу.

...ай ороной залуушуул арадуу... ороондохи һаналаа нэгэдэлгын ... хүсэлние һайса мэдэдэг. ... гэхэдэ, совет залуушуул ... интернационализмын, он... арадуудта хүндэтэйгөөр хандаха ... байдалда хүгжөөд, революционна һаналаа нэгэдэлгын архим ... уялгануудые дээрэ хүмүүжэжэ ... юм. Эгээл иимэһээ Советскэ ... залуу үетэн колонизаторнуудые ... гүүгээр тэмсэжэ байһан гү, али ... һалаа дарлалтаһаа сүлөөрэд ... байдал байгуулжа байһан ... Африкын, Латиин Америкын ... нүхэдөө али бүхы аргаар дэмжэ... байдаг, саашадаашье дэмжэхэ ... болон шуу.

...най мүн болон политическэ ... нэгэдэлгэ бодото ажал хэрэгээр батадхагдадаг юм. 1956 ондо Египет дээгүүр империалистнуудай ... тохёолгын абхатар ехэ аюулай ... байхада, египет аха дүүдэ туһалхаяа ошохыемнай зүбшөөн гэһэн гуйлтатайгаар хэдэн ... совет хүбүүд хандаа һэмнай. ... египет аха дүүнэртэе ... хамта гартаа буу бариад, ара... эрхэ сүлөөгэй агууехэ һэм ... хамгаалхаяа жагсаа һэм ... Карибска далай дээрэ аюулай ... болохон хатуу шанга үдэрнүүдтэ ... залуушуул Кубын аха дүүнэ... аршалан хамгаалхаяа мүн ... шууд жагсаа һэн.

...нүүе колониальна олонхи ... политическэ талаараа бэеэ ... болоод байхада, колониализмын ... улэгдэлнүүдые усадхахын түлөө ... арадуудай ехэ ажал ... шанартай болоо. Совет залуушуул ... хүгжэжэ байгаа оронуудай ... аха дүү ёһоной туһалам... үргэдэг. Энэ хадаа манай ороной ... залуушуулай организацинуудай мүн... өөрөөр худалдагдажа абтаад, Индиин һургуулинуудта эльгээгдэхэ ... болго мүн болоно. Энэ хадаа со... залуушуулай Урда Вьетнамай баа-тарлиг залуушуулда һаяшаг эльгээһэн эмнэлгын түхеэрэлгэнүүд, эм дом, дулаан хубсаһан мүн болоно. Энэ хадаа манай ороной залуушуулай организацинууд 1963 ондо Африкын, Азиин залуу үетэндэ эльгээһэн 100 мянга гаран түхэригэй эмнэлгын, соёл сурталай, спортын түхеэрэлгэ мүн болоно. Энэ хадаа Кубада эльгээхын тула амаралтынгаа үедэ шэнэ газар дээрэ ажаллажа олоһон мүнгөөрөө студентнүүдэй худалдажа абаһан гидромелиоративна бүхеэрэлгэ, хэдэн олон тракторнууд мүн болоно. Энэ хадаа совет студентнүүдэй Чилиин университедүүдэй федерациин Союзда бэлэг болгон 1964 ондо эльгээһэн түхеэрэлгэ мүн болоно. Энэ түхеэрэлгэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха соёлой центрэ зорюулагдаһан байгаа.

Францийн хархис этэгээдүүдэй галдаһан тосхонуудай һуури дээрэ «Удиас» гэжэ хүдөө ажахын шэнэ кооператив байгуулхадамнай туһалыт гэһэн уряалтайгаар Алжирай национальна-сүлөөрэлгын фронтын залуушуулай организациин генеральна секретарь Абдельмаджи Беннасер гэгшын хандахада, ВЛКСМ-эй Центральна Комитет Алжирай аха дүүнэрэйнгээ гуйлтада тэрэ бээрэ хариу үгэһэн. «Танай арадай, залуушуулай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдүүлһэн мэдэрэлтэй һэн тула таанадай гуйһан 100 залуу хүнүүдые, 12 мэргэжэлтэдые, тэрэшэлэн техникэ, элдэб түхеэрэлгэ болон материалнуудые эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри абаабди» гээд ВЛКСМ-эй ЦК-гай эльгээһэн харюугай бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энэ шиидхэбэри тухай хэблэлэй мэдээсэлнэй һүүлээр, ВЛКСМ-эй ЦК-да бэшэгүүд орожол, орожол байгаа һэн. Манай ороной залуу үетэн Алжирай үетэн нүхэдтөө туһалха дуратай байһан тухайгаа ехэ омог баяртайгаар мэдүүлээ. «Юрэ һонирхоһон ябадал, хүнгэн ажабайдал бэдэрһэн хэрэг намайе мэдүүлгэ барихыемни баадхаа бэшэ, харин тэрэ комсомол, Эхэ орон намайе хүмүүжүүлээ, мэргэжэл олгоо,— гэжэ комсомолец Владимир Хмельницкий бэшэнэ.—Энээн тухай би хододоо һанажа ябадагби. Өөрынгөө ажалаар, өөрынгөө бүхы ажабайдалаараа совет хүнэй нэрэ хүндые харюулхал байхаб. Бэшээ иимэшье интернациональна уялгамни, минии һэшхэлэй мүнөөдэр намда иигэжэ хэлэнэ: Алжирта ошожо хүдэлхөөр би бэлэнби».

Совет һайн дуратайшуул мүнөө Алжирта амжаан ошоод байна. Тэдэнэй хандахада зуураа, президент Ахмед Бен Белла иигэжэ мэдүүлээ. Танай хэхэ хүдэлмэри манай Алжирые социализмын замһаа хадууруулха гэжэ оролдодог нефтиин ба газай нэгэдэлнүүдтэ эсэргүүгээр алжир арадай хэдэг байлдаанда горитой ехэ дэмжэлгэ болохо байна.

Аха дүү ёһоной, үнэн зүрхэнэй туһаламжа тухай иимэ жэшээнүүдые хэдэн мянга түмөөр дурдажа болохо юм. Мүнөө Советскэ Союзай туһаламжаар хүгжэжэ байгаа 23 оронуудта 500 гаран промышленна предприятинууд болон шухала бусад барилганууд бүтээгдэнэ. Тэдэнэй тоодо—хара, үнгэтэ металлургиин 23 предприяти ба зарим цехүүд, машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын 35 заводууд, 20 гаран химическэ нефть болбосоруулгын предприятинууд, 19 электростанци, барилгын материалнуудые үйлэдбэридэг 12 предприяти, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин 57 предприяти оролсоно. Советскэ Союзай туһаламжаар 150 промышленна ба бусад барилганууд бүтээгдээд, мүнөө ашаглалгада үгтэнхэй.

Предприятинуудай комсомолой организацинууд хүгжэжэ байгаа оронуудта эльгээгдэхэ захилнуудай дүүргэлтые өөрынгөө хиналта доро абана. Энэ продукци заабол эрхим шанартай байха, сахэ болзор соогоо эльгээгдэхэ ёһотой гээд залуу совет хүдэлмэришэдэй адаглан хаража байдаг. Комсомолшууд-замшад иимэ ашаалуудые ямаршье һаадгүйгөөр ябуулдаг юм.

Азиин, Африкын олохон оронуудта залуу совет мэргэжэлтэд хүдэлжэ байдаг. Тэдэнние Египедэй сүл губи ба Калимантанай бүтүү шэрэнги ой, Малиин сагаан дайдада ба Индиин тэгшэ нугануудта хаража болохот. Гансашье эндэ бэшэ, мүн сүлөөрһэн арадуудай завод, фабриканууд, нефть малтан абадаг газарнуудые, һургуулинуудые барижа байгаа газартал тэдэнтэй ушаржа болохот. Ажал хэрэгээ табан хургандаал мэтэ мэдэдэгээрэ, хүнэй гайхамшагта арюун сэдэр байдалаараа хилын саана эльгээгдэһэн совет залуушуул бүгэдэ ниитын нэрэ хүндэ хүртэнхэй. «Би ород мэргэжэлтэдтэ дуратай болошооб,—гэжэ Асуанай үндэр хаалта барилгын арабай хүдэлмэришэн Ахмед Осман гэгшэ бэшэнэ,— эдэ ехэл һайн хүмүүд, өөрынгөө ажал хэрэг мэдэдэг, дуралдаг, тэдэнтэй хамта байхадаа абаһаар лэ хани нүхэд болохош. Тэдэнэр манда ехээр туһалдаг, ехэл юумэндэ бидэнние һургадаг».

Национальна кадрнуудые бэлдэхэ, соёл культурын, гэгээрэлэй талаар колониализмын улэдэлнүүдые усадхаха гэшэ хүгжэжэ байгаа оронуудта СССР-эй хүргэдэг туһаламжын нэгэн шухала зүйл болоно. Совет залуушуулай һайн һайхан энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөө Советскэ Союзай дээдэ һургуулинуудта хилын саанаһаа ерэһэн 30 мянга гаран хүбүүд, басагад һуража байдаг. Тэдэнэй олонхинь Африкаһаа, Азиһаа, Латиин Америкэһээ ерэһэн байха. Тэдэнэр совет студентнүүдэй эбтэй зэтэй бүлэ соо һурадаг, үдэр бүри тэдэнэй зүгһөө нүхэрэй ёһоной дэмжэлгэдэ хүртэжэ байдаг. Сьерра-Леонеһээ ерэһэн Эсса Мойбой Бокари гэгшэ Киевэй университедэй студент болоод байхадаа иигэжэ бэшэнэ: «Бидэнэр ородуудтай, украинецуудтай хамта унтанабди, эдеэлнэбди, хатар танца нааданабди. Би өөрыгөө эгээл гэртээ байһандаал адляар һананаб. Бидэнэр бултадаа, совет хүнүүд ба хариин гүрэнүүдэй студентнэр, бүхы наһан соогоо хани нүхэд байхабди гэжэ би батаар этигэнхэйб».

Советскэ экономическа туһаламжа политическэ ямаршье дараалтагүй, энэ туһаламжые хэрэглэһэн гүрэнүүдтэ аша туһатай байхаар лэ үзүүлэгдэдэг гэжэ Азиин, Африкын ба Латиин Америкын оронуудтахи хэдэн миллион хүнүүд һайса мэдэдэг. «Шэнэ ажабайдалай зам дээрэ гаража байһан арадуудта туһаламжа хүргэхэдөө, бидэнэр хани нүхэд, аха дүү шэнгеэр туһалдагбди,—гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ һэн.—Тиигэхэдээл бидэнэр империалистнуудай түсэбүүдые, колонизаторнуудай түсэбүүдые тад буруу һүргэнэбди».

Дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын социалис гүрэнэй ба шэнэ, хүгжэжэ байгаа оронуудай хоорондо мүнөө зурылдан татагдажа байгаа хани барисаанай замууд элишэгүй бата бэхи юм.

(АПН).

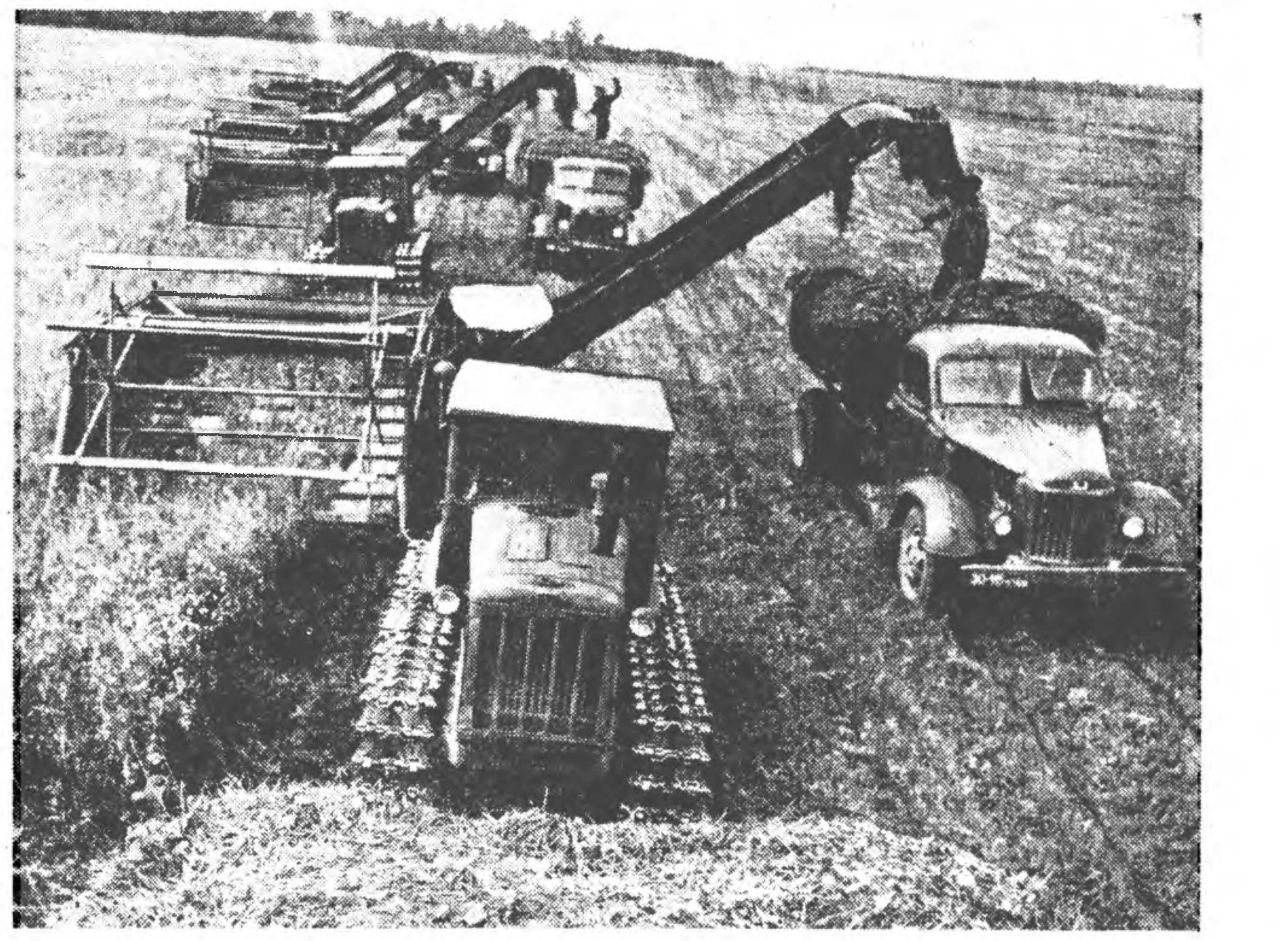

Камчатка.... Иигэжэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай эгээн зүүн захын газар нютаг тухай, уняартажа байһан үндэр хаданууд тухай, ан гүрөөһэн тухай, элбэг ехэ загаһа барижа абадаг тухай һанаанда ороодхихо юм. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ Камчатка гээшэ яһала хүгжэнгн хүдөө ажахытай нютаг болонхой. Тэндэ совет хүнүүдэй оролдосотой ажалаар өөһэдынь ургуулжа абаһан хоол элбэгжэнэ.

Мильковско совхозой газар Камчатка мүрэнние зубшан оршодог юм. Хоёр һара хахад тухай, угаа богони зунай саг болодог байбашье һаань, хартаабха, капуста, үгэрсэ, помидор ургуулжа абадаг. Тэндэ эбэртэ бодо мал олон бии. Зураг дээрэ; обёос, горох холижо тариһан ургасые хуряажа байна.

(АПН).

НИИТЫН СОВЕДЭЙ АША ТУҺААР

Барилгашан Алексей Стельмах ажалай журам ходо эбдэдэг, гэр бүлэдөөшье бэеэ муугаар абажа ябадаг, архидадаг байһан. Теэд тэрэниие хэһээхэ, хорихо асуудалаар хэншье мүртэйгөөр һонирхоогүй, зохихо анхарал хандуулаагүй һэн. Иимэ аашa гаргаад лэ, дуратай сагтаа архитай «нүхэсөөд» ябахада хамаагүй ха юм гэжэ тэрэ бодомжолһон, һанаһаншье байгаа. Архи уугаад, ажалдаа гараашьегүй, гэртээ хэбтэдэг гү, али миин зайгуултажашье үзэһэн юм.

2-дохи СМУ-гай хүдэлмэришэдэй дунда ажал ябуулха ниитын соведэй гэшүүд тэрэнэй иимэ ябадалаар һонирхоо. А. Стельмах юундэ ходо архи уужа, ажалай журам эбдэжэ, заримдаа гэртээ хэбтэхэ болоо юм, ниитын журам убайгүйгөөр эбдэхэ эрхэ хэн тэрээндэ үгөө юм гэжэ ниитын соведэй гэшүүд А. Стельмах гэгшын урда шанга эрилтэ табиба. Олон барилгашадай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн энэ хөөрэлдөөн журам эбдэдэг зарим хүнүүдтэ мүн лэ ёһотой һургаал боложо үгөө. Соведэй гэшүүд журам эбдэдэг энэ нүхэртэй совет хүдэлмэришэнэй һэшхэл тухай хөөрэлдөө, гэр бүлынгөө урда тэрэнэй ямар харюусалгатай байһаниие һануулаа, өөрынгөө буруу ябадалые шүүмжэлжэ үзэхыень дурадхаа.

— Танай хэрэгые арадай сүүдтэ тушаажа үгөөд лэ, бидэнэр өөрынгөө үүргые хизаарлажа болохо һэмди. Харин таа бэеэ хүсэһэн, һайн муу хоёрые илгаруулдаг болоһон хүн гээшэт. Тиимэһээ үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхэ, саашадаа иигэжэ ябажа болохо гү гэжэ танай һанал бодол шагнаха хүсэлэнтэйбди,—гэжэ ниитын соведэй гэшүүд тэрээндэ хэлээ.

Алексей Стельмах сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, соведэй гэшүүдэй урда харюусаха, буруу юумэ хэжэ ябаһанаа мэдэрхэ баатай болобо. Архи уужа, бэеэ муугаар абажа ябаха гээшэ таарахагүй ябадал, иигэжэ би гансa өөрынгөө нэрэ хухална бэшэ, харин бүхы коллективэйнгээ нэрэ хүндэ унагааанаб, гэр бүлэдөө муу нүлөө үзүүлнэб гэжэ тэрэ ойлгожо абаа. Сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, ниитын соведэй гэшүүдэй урда зогсон харюусаха зуураа, саашадаа иимэ ябадал гаргахагүй, ажалай журам эбдэхэгүй байһанаа мэдүүлһэн, үгэеэ үгэһэн байгаа.

Тэрэ гэһээр табан һара үнгэрбэ. Ниитын соведэй гэшүүд энэ хүдэлмэришэнэй хойноһоо хиналта тогтооһон, тэрэнэй журам болон ажалаар ходо һонирхожо байгаа. Мүн нүхэдынь А. Стельмахта анхаралтайгаар хандаа, ажалдань туһаламжа хүргөө, хүргэжэ байһаар. Тэрэ гэһээр энэ хүдэлмэришэн архи барягүй, ажалдаа саг соогоо ерэнэ, гэр бүлэдөө һайнаар хандадаг болоо.

— Мүнөө Алексей Степанович бригадынгаа журамтай хүдэлмэришэдэй нэгэниинь болонхой. Саашадаашье тэрэ бэеэ иигэжэ абажа ябаха, архи уухаяа болёо гэжэ бидэнэр найданабди,—гэжэ соведэй түрүүлэгшэ Ольга Митрофановна Бессонова баяртайгаар хөөрэнэ.

Ямар нэгэ алдуу гаргаһан хүнтэй нүхэрэй ёһоор хөөрэлдэхэдэ, тэрэнэй ажал хэрэгээр ходо һонирхожо байхада тэрэ заһардаг гэжэ ойлгонобди. Зүгөөр хүн бүхэндэ тусхай «түлхюур» хэрэгтэй, тэрэнэй һанал бодол ойлгохо, ехэ анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй.

Нүхэр Бессоновагай иигэжэ хөөрэхэнь, соведэй аша туһатайгаар ажаллажа эхилһэндэнь омогорхохо эрхэ бии. Ольга Митрофановна кадрнуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха ниитын совет эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан, һүүлээрнь тэрэнэй түрүүлэгшээр һунгагдаһан юм. Барилга хабсаралгын 2-дохи управлениин бригадануудта ажалай журам һайжаруулха, барилгашадые хүмүүжүүлхэ талаар совет түрүүшын зарим тэды амжалта туйлаа.

Барилгын управлениин түрүү, эдэбхитэй хүдэлмэришэд соведтэ һунгагдаа һэн. Коммунис ажалай бригадые даагша К. А. Ахадов, тус бригадын гэшүүд А. Умяров, И. Теслев, түрүү хүдэлмэришэн М. Попова, кадрнуудай таһагай ахалагша инструктор О. М. Бессонова, инженер Л. Н. Загузина, СМУ-гай начальнигай орлогшо В. А. Кузнецов гэгшэдһээ совет бүридхэгдэнхэй. Хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын сагһаа совет ажалай журам эбдэгшэдтэй ехэ тэмсэл хэжэ эхилээ. Ажалдаа гарахагүй, журам эбдэхэ, архи ууха ябадал яһала олон үзэгдэдэг бэлэй. Тиимэһээ иимэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, ажалай журам һайжаруулха гэжэ соведэй гэшүүдэй шиидэһэниинь ойлгосотой. Нэгэ иимэ баримта дурдамаар. Нүхэр Бабаевай даадаг бригадын зарим гэшүүд, тусхайлбал, Батышев, Шумихин, Устюжин, Власов, Якимов гэгшэд архи ууха дуратай, бригадирай үгэ дууладаггүй, ажалай журам эбдэдэг байба. Соведэй гэшүүд энэ бригадада ерэжэ, хүдэлмэришэдэй суглаа үнгэргөө. Тэрээндэ мастер, прорабууд уригдаһан байгаа. Журам эбдэгшэдэй зариманиинь түрүүшээр суглаан дээрэшье ниитын ёһо гурим хүндэлхэгүй баримта гаргаа, архи ууха болихо манай хэрэг гэхэ мэтээр хэлэхэ һэдэлгэ гаргаа. Харин хүдэлмэришэд, соведэй гэшүүд тэдэнэй иимэ журамтай эбсэхэгүй байһанаа мэдүүлээ, нүхэдэйнгөө урда харюусахыень баадхаа. Архи уухадаа нүхэсэдэг эдэ хүдэлмэришэдые бэе бэеһээнь һалгааха, ондо ондоо бригадануудта эльгээхэ, журам ходо эбдэдэг Батышевые ажалһаань гаргаха гэһэн шиидхэбэри абтаа һэн. Ондоо коллективтэ ороһон хүдэлмэришэд бэеэ ондоогоор абажа ябаха баатай болоо. Нүхэр Бабаевай бригадынхидай журам, ажал хэрэгын һайжараа.

Соведэй гэшүүд газар малтагша Гордеев, шулуушан дархан Тюрюханов гэгшэдтэй тусхай хүдэлмэри ябуулһан юм. Архида дуратай эдэ хүдэлмэришэд ажалдаа муугаар хандадаг, милицидэ асарагдаһаншье байгаа. Тэдэнтэй хэды дахин хөөрэлдөөн үнгэргэгдөө, журам тухайнь суглаанууд дээрэ хэлсэгдээ. Нүхэдэйнгөө, ниитын соведэй шүүмжэлдэ хэды дахин ороһон эдэ хүдэлмэришэд буруу ябадал гаргажа байһанаа ойлгоод, заһаржа байна.

Журам эбдэдэг, хөөрэлдөө, суглаа хэхэдэшье гэмээ мэдэрдэггүй, мүнөө үеын эрилтэ ойлгодоггүй «хатуу зориготойшуулые» түлөөһэ багатай туһалбариин ажалда эльгээхэ шиидхэбэришье абтадаг. Иимэ арга хүмүүжүүлгын ажалда мүн лэ нүлөө ехэтэй гэжэ дүй дүршэл харуулаа. Зэмэдэ ороһон хүдэлмэришэд 10—15 үдэрэй үнгэрхэдэ, алдуу гаргаһанаа ойлгообди, хуушан ажалдамнай оруулыт гэһэн гуйлтатайгаар хандадаг.

Архи ууха, журам эбдэхэ ябадалда бүхы коллективэй шүүмжэлхы ёһоор хандадаг, иимэ байдалтай огто эбсэдэггүй шанга тэмсэл ябуулдаг газарта ажалай журам һайн байдаг. Журам эбдэхэ ябадалтай ниитын соведэй гэшүүдэй эрид шанга тэмсэл ябуулһанай ашаар барилгын управлениин хүдэлмэришэдэй журам һайжараа гэхээр.

Соведэй гэшүүд хүдэлмэришэдые ажалда абаха, ажалһаань гаргаха асуудалаар ходо һонирхоно. Ямар нэгэ хүнэй СМУ-да ажаллаха гуйлтатайгаар ерэхэдэ, тэдэнэр тэрэ хүнтэй танилсадаг, хөөрэлдэдэг, энээнһээ урдахи ажал хэрэгээрнь һонирходог юм. Мүн управлениин коллективэй эрилтэ тухай, барилгын бэрхэшээл тухай хөөрэжэ үгэдэг. Хүдэлмэришэнэй хэрэгтэй бригадада тэрэниие түрүүшээр эльгээжэ, ажал хэрэгтэйнь танилсуулһанай һүүлээр шэнэ хүн эндэ абтадаг заншалтай болобо. Саг үргэлжын кадрнуудтай болохо хэрэгтэ иимэ заншал ехэ аша туһатай. Управлениин бүхы байдалтай танилсаһан, ямар ажал дүүргэхэ, хэды түлөөһэ абаха тухайгаа эртээнһээ мэдэһэн хүдэлмэришэд ажалда абтахадаа удаан саг соо эндээ хүдэлдэг, барилгашанай мэргэжэл һайнаар шудалдаг гээшэ. Мүн ажалһаа гаргаха гуйлтын ороо һаа, соведэй гэшүүд тэрэ хүдэлмэришэнтэй хөөрэлдэдэг, ямар шалтагаанһаа гарахаа һанааб гэжэ тодорхойлдог. Иигэжэ бригадануудтахи олон дутагдал зайсуулагдадаг, шиидхэгдээгүй асуудал шиидхэхэ арга олгогдоно. Иимэ ажал хэһэнэй һүүлээр гуйлта бариһан хүдэлмэришэд эндээ үлэдэг гү, али ондоо бригадада эльгээгдэдэг юм.

Коллективэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулагдажа байһаниие харуулһан олон баримта дурдамаар. Иигэжэ ниитын совет партийна организацида, СМУ-гай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ туһаламжа хүргэхэ, үйлэдбэриин зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлнэ.

А. ШУЛУНОВ.

ХУРЯАЛГЫЕ ХУРДАДХАХА НҮХЭСЭЛ

Оёдолшод Борьёогой талада...

Нюдэ алдама үргэн тала. Борьёогой тала гээд дэмы суурхаагүй. Манай нютагай энэ нэмжээ талые дэрлэн, Зэдын управлениин томохон ажахы болохо Борьёогой совхоз оршоно. Мүнөө тариа хуряалгын түлэг үе. Энэ үедэ тарияашад, механизаторнуудые ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгые һайнаар эмхидхэлгэ тон шухала хэрэг болоно бшуу.

Бури һаяхан Борьёогой совхозоор ябажа ерэбэбди. Жолоошон Гүрьян Вершинимнай заһагдаха часы, мебель, электроприборнуудай захил абажа ябаха юм. Бинь хубсаһанай захил абааб. Совхозой 2-дохи фермын полевой станда хүрэжэ ерэхэдэмнай хүн зон олон байгаа. Эдеэ шанагша Екатерина Бутусинаһаа эхилээд, захилнуудые хэһэн хүнүүд олон. Энэ полевой стан дээрэ арба гаран хүн захил хээ. Костюм, плати, малгайда захил хэһэн хүнүүдшье бии.

Энэ үдэр Борьёогой совхозой бүхы фермэ, полевой стануудаар ябажа, 10 гаран отара, гүүртэнүүдые дайрабабди. Һаалишадай захил баһал олон.

Механизаторнуудай эрилтэ ехэл байна. Парикмахер, часын мастер хаанаб гэжэ асууна. Бидэ һаяа тиимэ мэргэжэлтэниие абаад ошохомнай. Тарияашадые ажаһуудалай талаар хангалга тиимэшье муу бэшэ байгаа һаа, үшөө дутуу дунданууд үзэгдэнэ даа. Машинамнай үсөөдэнэ. Борьёогой совхозой тарияашадые һайнаар хангахын тула үшөө нэгэ машина хэрэгтэй.

Харагты энэ. Захилнууд ямар олон гээшэб? Нэгэ ябаад ерэхэдээ, 1600 түхэригэй захил абаабди.

Зэдымнай ажаһуудалай комбинат август һарынгаа түсэбые августын 20-до дүүргээ. Бидэ эсхэгшэд, шадалаараа оролдожо байнабди.

З. ДОРЖИЕВА,
Зэдын ажаһуудалай комбинадай эсхэгшэ.

Социалис оронуудаар

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ БАРИСААН БЭХИЖЭНЭ

СОФИ. Сентябриин 9-нэй агууехэ һайндэрые—орон дотор социалис революциин илаһаар 20 жэлэй ойе болгаро-советскэ аха дүүнэй бата бэхи хани барисаанай туг бүхэндэ улам бэхижэжэ байһан оршон байдалда баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ бэлэдхэл Болгариин ажалшад хэжэ байна.

Һайндэрэй урда тээхи баясхалантай эдэ үдэрнүүдтэ бүхы орон дотор—Софи, Варна, Пловдив, Бургас, Русе болон бусад городуудта, мүн тосхонуудта олон тоото баярай суглаанууд, үдэшэнүүд, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ, 1944 оной сентябриин алдарта үдэрнүүдтэ совет сэрэгүүдэй дүүргэһэн сүлөөлэлгын агууехэ үүргые, Болгарида социализм байгуулгада Советскэ Союзай үзүүлдэг һайн найтан туһаламжые харуулһан фото выставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Советскэ опереттын декада Софида эхилээ. Тэрэниие Болгариин олониита угаа ехэ һонирхолтойгоор угтаа. Тэдэнэй ябаһан лэ газарта концертнүүдынь ехээр магтагдажо, хоёр ороной арадуудай хоорондохи бата бэхи хани барисаанай һайндэрнүүд мэтээр үнгэрнэ.

Советско-болгарска хани барисаанай бүлгэмэй эдэбхитэдые шэнэ... хани барисаанай поезд һайндэрэй урдуур Болгарида ерэнэ.

США-гай ЭРИЛТЭНҮҮДЫЕ ХЭБЭШЬЕ...

ГАВАНА. Кубатай худалдаа наймаа эрхилхэһээ арсаха тушаань Холбоото Штадуудай эрилтэнүүдые хэдэг байбашье 30 гаран социалис бэшэ оронууд сүлөөтэ аралтай наймаа хэдэг байха юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ Куба социалис бэшэ оронуудта 49 миллион үлүүтэй долларой эд бараа худалдаһан байгаа һаа, энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда 18 миллион долларой эд бараа худалдаа.

Пренса Латина агентствын тэмдэглэһэнэй ёһоор Куба тушаа экономическа хашалта хэхые соносхоходоо үлэсхэлэн байдал тохёолдуулжа, Кубын революциие дараха һэдэлгэ гаргаһан болоно. Зүгөөр Кубада Советскэ Союз, бусад социалис оронууд туһаламжа үзүүлжэ, Кубын арадта шухала хэрэгтэй болодог олонхи эд бараа үгэдэг болоһон байха юм. Тэдэнэй туһаламжаар хашалтын нүлөөндэ орохогүйһөө гадна, өөрынгөө революциие Куба саашаданъ амжалтатайгаар хүгжөөнэ.

Сэхэ хэһэн хашалтынгаа буруу һүрэһэнэй һүүлээр элдэб бүлэглэлнүүдэй талаар өөрынгөө союзнигуудта США баалалта хээд, Кубатай худалдаа наймаа хэхэеэ болихо тухайнь эрилтэ хэдэг байха юм. Тэдэнэйнь нилээд олониинь энэ баалалтыень тоонгүйгөөр, Кубатай наймаа хэжэл байһаар.

ТАБАДАХИ ХҮН БҮХЭНИИНЬ ҺУРАНА

БУДАПЕШТ. Сентябриин 1-нэй үдэр Венгридэ 170.000 нэгэдэхи классайхид һургуулиин богоһые анха түрүүнээ алхаба. Шэнэ һуралсалай жэлдэ найман жэлэй һургуулинуудта миллион хахад һурагшад, гимназинууд техникумүүд болон тусхай һургуулинуудта—хоёр зуун таби мянга шахуу хүн һураха юм. Заншалай ёһоор Венгриин һургуулинууд болон гимназинуудта һуралсалай шэнэ жэл сентябриин 1-дэ, дээдэ һургуулинуудта сентябриин 1-һээ 15 хүрэтэрхи үе соо эхилдэг юм. Мүнөө жэлдэ Венгриин 5 хүн бүхэнэй нэгэниинь һургуулида, гимназида, техникум гү, али дээдэ һургуулида һураха байна.

ГУРБАН ОРОНОЙ ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛАГШАД УУЛЗАБА

ВАРШАВА. Польшын, Чехословакиин болон ГДР-эй профсоюзуудай Центральна Соведүүдэй түлөөлэгшэдэй дүрбэдэхи конференци Гданьскда болоод дүүрэбэ. Баруун Германида милитаризмын һэргэлгэдэ эсэргүү тэмсэлэй асуудалнуудые, тэрэшэлэн промышленностиие һэльбэн шэнэдхэхэ, шэнэ шэнэ техникээр хангаха тухай асуудалнуудые уулзалгада хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм. Дэлхэй дээрэхи оршон байдалай хүгжэлтые бодото тодорхойгоор ойлгодог хүсэнүүдэй дүүргэдэг үүргын Баруун Германида дээшэлжэ байһан тухай конференцидэ хабаадагшад тэмдэглээ. ГДР-ые мэдэрхэгүй гэһэн боннско политика холо харадаггүй, урагшагүй политика гэжэ ФРГ-эй хүдэлмэришэн ангида улам бүри ехээр ойлгогдодог боложо байнхай.

Баруун Германиин профсоюзуудтай таатай һайн холбоо байгуулхые оролдодог ФРГ-дэхи бүхы хүсэнүүдтэй хэлсээ хэхэ шухала гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглээ.

Болгариин таряалан дээгүүр совет ороной тракторнууд хүдэлнэ. Тэндэхи кооперативуудай нэгэндэ эльгээгдэһэн «ДТ-54» трактор газар хахалжа ябана.
АПН—БТА.

ТОБШОХОНООР

⊙ Зүгы үсхэбэрилэгшэдэй уласхоорондын наймадахи конгресс Бухарестдэ нээгдээ. Бүхы түбинүүдэй 66 ороной 1.200 гаран мэргэжэлтэд конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадана.

⊙ Фредерик Жолио-Кюрин нэрэмжэтэ Эрдэмтэдэй уласхоорондын байшангай һуури Болгарида Хара далайн эрьедэ Варна шадар табигдаба. Энэ байшан 14 дабхартай байха юм. Тэндэ нэгэн доро 200 хүн амаржа, хүдэлжэ шадаха байна. Эрдэмтэдэй бүхэдэлхэйн федерациин хүтэлбэреэр бодхоогдожо байһан энэ байшангай барилгада Болгари, ГДР, Чехословаки болон Польшо хабаадалсана.

(ТАСС).

Иимэл ха даа эдэнэр хүндэтэй

Бүхөөгтэй ногоон автомашиные Хэжэнгын совхозой али нэгэн бригада, гүүртэ ошоһон харгыда харахадаа, хүнүүд: «Агитбригадынхиднай ерэбэл, ямар шэнэ һониниие дуулгагшааб, ямар, хэр гоё наада концертээр маанадаа хүхеэгшэ ааб?» гэлдэдэг. Иимэ урма баяртайгаар эдэ хүндэтэ айлшадаа энэ совхозой нэгэдэхи фермын тарияашад һая угтан хүлеэжэ, сүлөөтэй сагаа хүхюун зугаатайгаар амарба. Тэрэл үдэрөө нютагай артистнууд суута хонишон Цынгэ Буянтуевай үбһэнэй звено ошожо, солгёо ирагуу дуун, уран гоё шүлэг нуга голой үдэшын тунгалагта зэдэлбэ. Тиигэжэ нэгэ звеноһоо нүгөө бригада, гүүртэ дамжан ябадаг энэ нүүдэл агитбригадынхид хэрэг хүдэлмэреэ ганса наада табилгаар хизаарладаггүй, харин ерэһэн лэ газартаа лекци хөөрэлдөө хэдэг, ханын газетэ гаргадаг, шэнэ ном тараадаг юм.

Агитбригадынь хүтэлбэрилэгшэд совхозой парткомой секретарь Ананда Батуевич Раднаев, рабочкомой түрүүлэгшэ Даниил Яковлевич Андодоев гэгшэд юм. Эдэнэр ээлжэлээд агитбригадынхидтаяа ходо суг ябалсажа, наада концертын табигдахаһаа урид суглараһан ажалшадай урда уласхоорондын байдал тухай лекци, СССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиин шиидхэбэри тухай хөөрэлдөө һонирхолтой зохидоор үнгэргэнэ.

Агитбригадын бусад эдэбхитэй гэшүүдые дурдабал, Балмасуу Бальжинимаева, Валентина Цыренова, Евдокия Хамисова гэгшэд тухай хэлэлтэй. Эдэ басагад концертын гол номернуудые гүйсэдхэдэг: дуу дууладаг, хатар наададаг, уран гоёор шүлэг уншадаг — дүрбэн тэгшэ мэргэшүүл юм. Балмасуу хадаа ябаһан лэ газартаа библиотекынгээ жасаһаа һони һонин ном асаржа, уншагшадаа баясуулдаг. Тиихэдэ Валентина басаган совхозой комсомольско комитедэй секретарь һэн тула залуушуулайнгаа эхин организациин хүдэлмэридэ бодото туһаламжа үзүүлдэг, секретарьнуудай групп-комсоргнуудай ажалые хинан шалгадаг, шэнэ зорилгынь хэлэжэ үгэдэг. Нүхэр Хамисова Дунда Худандахи культбазынгаа хүдэлмэриин дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ зорилгоор бригада, гүүртэнүүдэй улаан булангуудые һэргээн һайжаруулха тухай баһал тодорхой хэмжээнүүдые абадаг юм. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Хэжэнгын агитбригадын гэшүүд ерэһэн газартаа ажалшан зоной алибаа эрилтые шадаха зэргээрээ харюулан хангахын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог. Тэрэнһээ гадна энэ зундаа тус агитбригадайхид үбһэшэдэй звенонуудаар ябаха зуураа, үдэшэниинь наадаа табяад, үдэртөө үбһэ тармажа, бухал табиха мэтэ ажалда хам оролсожо, хүлһөө гарган хүдэлдэг байгаа. Тиин мүнөө таряа хуряалгын халуун хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, өөһэдынгөө хубита оруулха байһаниинь дамжагүй.

Р. ШАНГИНОВ.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур
1964 оной сентябриин 3.

УНДЭР НАҺАТАЙНУУДШЬЕ ҺАА...

Хотогор тэниглэн Хоймор дайдым Галбай нютагта ажаһууһан үльгэршэ, зугааша Жалсарай үбгые хэн мэдэхэгүй гээшэб? Дала наһатайшье һаа, ганса амаа дэлгээд һуудаггүй, харин түрэл колхоздоо бүхы энэ наһан соогоо мүнөөдэр хүрэтэр ажаллаһан Жалсарай үбгэнэйдэ болоһон ушар тухай богонихоноор хөөрөөд, энээхэн бэшэгэйнгээ үндэһэ һуури тодхоё.

Нютагайм үбгэд хатуу харада халаад бэшэ, үнэн зүрхэнһөө түрэл колхозойнгоо дэбжэлтэ, хүгжэлтэ тухай зүбшэн хэлсэжэ һуубад...

—Хүбаа, Жалсарай, энэ тарянаймнай ургаса яахадаа урдынхиһаа доротооб даа. Табяад оноор зарим полиин га бүхэнһөө гушан центнер ороохо абадаг бэлэйл,—гэжэ нэгэниинь асууна ха.

— Газараа һайнаар элдэбэл, үндэр ургаса хуряахамнай лабтай һэн ха. Һүүлэй үедэ энээнээ манайхин нэгэ бага һуладуулаа бэшэ гү?—гэжэ Жалсарай үбгэн бодолгото болон харюусана.

—Тэрэшье тэрэ даа. Колхоздомнай залуушуул тогтохоёо болёод байна хаш. Тэдэнэр һураха ёһотойл юм бэзэ, арсалтагүй. Тиибэшье, зарим нэгэн элдэб олон шалтаг урдаа баряад лэ, гал гуламтаяа орхижо ябашана. Энэмнай ямар ушартай гээшэб,— гээд Жаб үбгэн нүхэдһөө асууна.

Энэ асуудал бултанай зүрхэ дайраа хэбэртэй. Жалсарайнда суглараһан дүрбэ—табан үбгэдэй нэгэниинь — Костиин баабай илангаяа халуунаар зүбшэлсэбэ.

—Залуушуулые үлэмжэ сэхээршье зэмэлжэ яажа болохоб даа. Хаанашье ябахадаа тэдэнэр гүрэндөө аша туһаяа үгэнэ ха юм даа. Эрдэмтэд болоод нютагаашье бусажа срэнэ. Зүгөөр маанадууд гансал үхибүүдтэ найдашоод һууха ёһотой бэшэбди. Өөһэдынгөө хүсөөр шэнэ клуб барижа үгэхэдэмнай яаха юм? Мэнэ һаяхан колхозоймнай түрүүлэгшэ Бимба Нимаевич тиимэрхүү юумэ һануулаа һэн,—гэбэ.

Үбгэд туд тудтаа өөһэдынгөө хүсэ шадал тухай бодожо үзэһэндэл, ойро зуура аниргүй һуубад.

— Зай, яахабибди?—гээд үнөөхи Костиимнай баабай һалабагүй.

—Туршаял даа,—гэжэ тугаарайхи асуудал табиһан Баасанай баабай шиидэбэ.

—Зүб, зүб... Болохотойл гээшэ ха,—гэхэ мэтын үгэнүүд удаа дараалан соностоно...

Тиигээд, удабашьегүй, үбгэдэй бригада правленитэй хэлсээ баталжа, хуушан дасан байһан гэрые шэнээр һэльбэжэ, заһан бариха гэжэ шиидэбэ. Бригадые хүтэлэгшөөр—Костиимнай баабай (Намсарай Ошоров) томилогдожо, хамта долоон үбгэд энэ хүдэлмэридэ ороһон юм.

Тэдэнэр богонихон болзор соо шэнэ түхэлэй клуб барижа, нютагаархинаа баясуулаа һэн. Мүн Таһархай, Хуурай-Һубаг тосхонуудай үндэр наһатан дурсагдаһан үүсхэлые дэмжэжэ, малай нэгэ—нэгэ байрануудые баряа.

Галбайн үбгэд малдаа шэнэ байра эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ бодхоогоо. Хэд гэбэлтнай: Зунды Бояров, Жалсарай Бухаев, Жаб Халбазков, Насак Степанов, Бальжан Гомбоев, Намсарай Ошоров, залуу хүбүүд Гундэн Истариков болон Владимир Халхуев гэгшэд болоно.

Тэдээндэ ажалай түлөөһэ колхознай яһала һайнаар түлөө юм. Үбгэд-эдэбхитэд Москва хото түлөөһэгүйгөөр ошоо.

Эгээ мүнөө хуурай-һубагайхид туфаар шэнэ клуб барижа эхилээ. Тиихэдэ Галбайн үбгэд Табилаагуудай фермэ дээрэ хамтын байра барижа дүүргэхэнь.

Эдэбхи үүсхэл байхадаа нимэл ха юм даа.

В. СЫРЕНОВ.

Түнхэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үдын урдахи «Сосновый» тосхоной 920 һууритай найман жэлэй шэнэ һургу...

С. БАЛДУЕВАЙ фо...

Үнэр баян эжынэр шагнагдаба

Һаяхан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үманэһөө олон үхибүүдые түрэһэн, хүмүүжүүлһэн 217 эхэнэрнүүдые орден, медальнуудаар шагнаба.

«Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор:

Грудинина Федосья Ивановна—гэрэй эзэн эхэнэр (Суулга), Калашникова Соломонида Факеевна—Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн, Любишина Нина Андреевна—гэрэй эзэн эхэнэр (Нарин), Янькова Елизавета Матвеевна—гэрэй эзэн эхэнэр (Дээдэ-Саянта), Русина Фитинья Минаевна—Улаан-Үдын аймагай «Восход» колхозой гэшүүн, Галсанова Цырма Жанаевна—Хэжэнгын совхозой хүдэлмэришэн, Шабанова Анна Алахаевна—гэрэй эзэн эхэнэр (Хориин аймаг) гэгшэд шагнагдаба.

«Знамя Ленина» колхозой гэшүүн Гончикова Сажим Гончиковна, Мухар-Шэбэрэй аймагай Шаралдайн магазинай хүдэлмэришэн Шадрина Афимья Наумовна, Ториин совхозой хүдэлмэришэн Балтатарова Ханда Доржиевна, Зэдын аймагай «Мир» колхозой гэшүүн Ухинова Лайжит Дондоковна, Улаан-Үдын аймагай Десятниково гэжэ һууринда ажаһуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Лаптева Екатерина Лифантьевна, Хориин аймагай Загастай нютагта ажаһуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Ринчинова Намжилма Найдановна болон бусад **«Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор** шагнагдаа. Нимэ орденоор бүхыдөө 18 эхэнэр шагнагдаһан.

«Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орден 15 эхэнэрнүүдтэ барюулагдаа. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой гэшүүн Антонова Агафья Кондратьевна, Борьёогой совхозой хүдэлмэришэн Кузьмина Галина Львовна, Ториин совхозой хүдэлмэришэн Филиппова Анна Ивановна, Улаан-Үдын аймагай Гильбэр нютагай Аюшеева Дарижан Гунтуновна, «Теплоавтоматика» заводой хүдэлмэришэн Шушурихина Анна Георгиевна болон бусад энэ шагналда хүртэһэн байна.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи болон 2-дохи шатын медаляар 146 эхэнэр шагнагдаа.

РЕПОРТАЖ

Сэлмэг үдэрэй эхин

1. ЭРТЭШЭ ЭДИР БАГАШУУЛ

Эндэнэй хэдэн хоногой харалган бороотой байһанаа одоол сэлмэг дулаан болобо. Зол жаргалта үхибүүдые улам баясуулха гэһэн мэтэ сентябриин нэгэнэй энэ нарата үглөөгүүр үшөө 7 саг багта Асагадай үйлсэдэ үхибүүд һүндэлжэ эхилбэ. Тосхоной баруун урда үндэр олон сонхоороо ялараһан ута сагаан байшанда эгээл түрүүлэн ерэгшэдэй диилэнхинь эдир багашуул, эхин классайхид. Анха түрүүшынхеэ һургуулиин богоһо алхахаяа яаража, зүрхөө хөөрэһэн үрэ хүүгэдээ удэшэжэ ерэһэн эжы, абанаршье баһал хөөрдэм хүхюунүүд. «Нээ, энэ манай басаганай үүри хаям». «Эдэнэрэймнай мансытай байһаниинь үсэгэлдэр шэнгеэр һанагданал!», «Хареэ, баян дэлгэр байдалда сагайшье ошоһон мэдэгдэнэгүй хаямдаа...!». Сэдьхэлэй һайхан хөөрэлдөө шагнажа, элдэб үнгэтэ платинууд дээгүүрээ сагаан энгэр сахилзуулһан басагад, саб гэмэхэнээр баһал гоёжо хүбсалһан хүбүүдэй һубариха, юрьехые өөгшөөн хаража байһаар байтар, найман саг дүтэлбэ.

2. ЖАГСААЛАЙ ШЭМЭГ ЭДЭЛ

Эгсэ 8 часта һуралсалай шэнэ жэлэй эхин үдэрэй баярай жагсаал боложо, Асагадай найман жэлэй һургуулиин 237 шабинар жэрылдэн зогсобо. Жагсаалай дээдэ талада сэсэгхэнүүдые бариһан шэнэ һурагшад хитүүшэгхэнүүд, хөөрхэнүүд юумэнүүд бөөгнэрэн һагад байнад. Саашань залгуулан, аха нүхэдынь сэб сэхэ шугамаар жэрылдэн зогсонод. Зунай алдин сагта хүдэр улаан болотороо амарһан, сэнгэһэн, холын аяншалгада ябаһан, хүдөө хүдэлмэридэ ажаллаһан хүбүүд, басагадые улаан галстугуудынь улам хурсадхан шэмэглэнэ.

Жагсаалда байгаа эдэ олон тоото хүмүүжэгшэд зунайнгаа амаралтын үедэшье түрэл һургуулиингаа нэрэ солые суурхуулхые хэн хэн гэшэгүй оролдоо. Арбан хоёр һурагшадай үбсүүн дээрэ «Юный турист СССР» гэжэ шэнэхэн значогууд яларна. Долоодохи классай шабинар Ракша Шойжонимаев, Гармажап Цыреторов, Цыдып Тубчинов түрүүтэй эдир зоримгой аяншалагшад Хамар дабаа сэхэ дабаад, Байгал далай гаталжа, Лиственичный хүрэтэр ошоһон амжалтадаа энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Эрхирэгэй совхозой ганса Асагадай отделенидэ һургуулиин дүшэ гаран үхибүүд үбһэ хуряалгада габшагай һайнаар хүдэлөө. Морин сенокосилкашадай мүрысөөндэ илажа гараһан зургаадахи классай һурагша Даши-Дондок Цыренов жагсаалай Улаан туг доро зогсохо ёһоороо зогсоно. Энэ хүбүүнэй зүүн гар таладань — Балжин-Ханда Шойжинимаева. Долоодохи классай энэ басаган бэрхэ гар хажуурпан гэжэ суурхаа. Иимэ жэшээнүүдые тоолохо болоо һаа олон.

Тэдээн тухай һургуулиин директор Цыден Цыренович Зоригтуев өөрынгөө амаршалгын үгэ соо яһалашье дурдаа, магтаа. Тиин урдахи зорилгомнай бүри ехэ, харюусалгатай—эрхимээр лэ һураха гэһэн тангариг бшуу гэжэ директорэй хандаһан үгэ нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. Һурагшадай аба, эжынэрэй зүгһөө түрэлхидэй эмхиин түрүүлэгшэ Цыретор Раднаевич Раднаев, багшанарай зүгһөө нэгэдэхи классай һургагша Ольга Андреевна Никифорова гэгшэд жагсаалда суглараһшадые мүн лэ үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, һайн һайхан юрөөл хэлэбэ. Тиигээдшье түрүүшын хонхо жэнгирбэ.

Ахамад нүхэдэйнгөө захяа найдабари дүүргэхэл хабди гэһэн хүсэлдэ абтаһан хонгор сэдьхэлтэ хүбүүд, басагад уужам, һаруул классууд руугаа хүшүүрбэ.

3. АНГИРҺАА ЭРХИРЭГ ТУЛАСА

Асагадай һургуули шэнэ жэлдээ урда урдынхиһаа һайн бэлэдхэлтэй. Классууд сэбэр һайханаар сагаадагданхай, шэрдэгдэнхэй. Хабхагынь сагаан шэрээр үнгэлһэн партанууд нюдэндэ урин-аар харагдана. Шэнээр баригдаһан хамтын байра — интернадта ороходо аятай. Дүрбэн ехэ таһагууд соо зүүнһээ гараһан шэнэ унтари хэбтэритэй душеэд түмэр оронууд табяатай. Холо дүтын гүүртэдэ хүдэлдэг гү, али гэр бүлэдөө олон тэжээбэритэй айлнуудай хүүгэд эндэ гүрэнэй тэдхэмжэдэ байна. Интер... байхада ямар бэ гэжэ нэгэ бас... һаа асуухадам: «Эндэ нэгэл х... байнаб. Амар даа. Сэбэр зохи... шэнь!... Нёдондо айлда байгша... —гэжэ Эрхирэгһээ ерэһэн Нина... ремнилова түрүүшынгээ үгэнү... огсом доргюунаар хэлээд, һүүлш... үгэнүүд дээрэ багахан һанаа... гэн дуугараа һэн. Тэрэньшье ой... той. Теэд интернадта байха д... ниие бултыень хангаха мүнөөдө... гагүй гээд, Асагадай багшанар... еынгээ амарые хараад һуунагүй... нөө байһан интернадайнгаа сто... до үшөө дүшэн һурагшадые эдеэ... лоор һаядаа хангадаг болохонь... рагшад, багшанарай оролдолгоор... гуулиин дэргэдэхи туршалгын ... ток дээрэ хамтын эдеэндэ б... жэлдэ хүрэхэ хартаабха, ово... баян ургаса ургуулагдаа.

Асагадай һургуули бусад һу... линуудһаа һураггүй ехэ микрор... той. Зүүн захаһаа Онохойн сов... Ангир, Хара-Шэбэр гэжэ тосхо... һаа эхилээд, баруун тээшээ У... Үдэ город тулатар буряад һуури... зарнуудай үхибүүд бултадаа ш... эндэ ерэжэ һурана. Яахадааб гэ... Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагта га... энэ һургуули һуралсалайнгаа ... грамма бүхыдэнь үндэһэн буряа... лэн дээрээ ябуулна. Үнгэрһэн ж... дүнгөөр абажа хэлэхэдэ, энэ һур... ли һуралсал-хүмүүжүүлгынгээ ... дэлмэриин талаар аймагай түрүү... гуулинуудай нэгэн гэжэ тоологд... Һургуулиин олонхи багшанар ... жэлдэ хүдэлһэн дүй дүршэлтэй,... дамар бэрхэ. Энэ жэлдэ дээдэ, д... һургуули дүүргэһэн нютагай бас... эгэшэ дүү хоёр — Тамара, Димит... реторовна Раднаевануудайнгаа ер... дэ, асагадайхид бага ехэгүй бая... жа, халуунаар угтан абаа. Тиин... нөө һуралсалай жэлэй эхилээд ... хада үшөө физикын багша дут... Асагадай һургуулиин онсо илгаа,... эрилтыень анхаралдаа абажа, ар... гэгээрэлэй эмхи зургаанууд тодо... туһаламжа үзүүлдэг байха аабза ... найдаха дуран хүрэнэ.

Ц. ДУГАРОВ
манай тусхай кор...

Совет мэргэжэлтэдтэ баясхалан хүргэнэ

АККРА, сентябриин 1. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** Совет мэргэжэлтэдэй хэһэн хүдэлмэреэр бидэнэр ехээр һаналаа ханаңги байнабди гээд хүдөө ажахые оньһожоруулгын талаар эксперт Х. Кумар ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Тэрэ хүдөө ажахын гүрэнэй кооперациин главна эрхилэгшэ Атта Менса гэгшэтэй хамта Покоаседэхи заһабарилгын мастерскойнуудые хараһан байха юм.

Аккра шадарай энэ һуурин юугээрээ илгарнаб гэхэдэ, тракторнуудые, дизельнэ двигательтэй бусад машинануудые заһабаридаг ганска мэргэжэлтэдые бэлэдхэдэг түрүүшын һуралсалай центр эндэ нээгдэнхэй юм. Мастерскойнуудай оронда удахагүй заһабарилгын-техническэ станци баригдахаар хараалагдана. Станциин бүхы түхеэрэлгэнүүдые Советскэ Союз үгэхэ юм. Эдэ түхеэрэлгэнүүдэйнь зарим хуби Ганада асарагданхай.

Советскэ техникэ Ганада улам бүри олоор абтажал байдаг болоо. Тиимэһээ тэдэниие заһабарилха, ашаглаха талаар мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ асуудал шангаар табигданхай. Эндэ Покоаседэ техническэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлгэдэнь ганынхидта совет мэргэжэлтэд туһална. Мүнөө дээрээ һурагшад хахад-хахад һарын болзороор срэнэ, хожом хожомоо энэ болзорынь һунаагдаха юм. Совет мэргэжэлтэд намда олон һайн юумэ хээ. Би элдэб двигательнүүдэй, түлишын аппаратурын байгууламжые ойлгожо абааб, энэ хадаа двигательнүүдые заһабарилха талаар хэхэ саашанхи хүдэлмэридэмни туһалха байна гээд һурагшадай нэгэн Эдмонд Бонса хэлэнэ.

Х. Кумар үгынгөө түгэсхэлдэ совет мэргэжэлтэдэй хүдэлмэри тухай үшөө дахин магтаалай үгэнүүдые хэлээ. Тэдэнэр өөрынгөө хэрэгые һайнаар мэдэхэһээ гадна, ехээр хүдэлнэ гээд тэрэ хэлээ. Амаралтын үдэртэ, үдэшэндөө тэдэнэрэй хүдэлжэ байхыень би харааб. Тэдэнэр үглөөгүүр эртэнһээ хүдэлжэ ороно. Энэнь ганадахи нүхэдтэнь һайн жэшээ боложо үгэнэ.

ОАР-ай болон Кипрэй Республикын хамтын мэдүүлгэ

БАИР, (ТАСС). Александрида өөһэдынь хэһэн хэлсээнүүд тухай Кипрэй Республикын президент Макариосой, АОР-ай президент Насерай хамтын мэдүүлгэ августын 31-дэ толилогдоһон байна.

Кипрэй асуудалые, тэрэнэй хүгжэлтые болон энэ райондохи амгалан тайбан байдалда тохёолдожо байһан аюулые хоёр президент зүбшэн хэлсээ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Кипрэй арадай хуулита эрхые, арадай нэгэдэлые хангажа шадахаар асуудалые зүбөөр шиидхэхэ эртанууд тушаа президентнүүд һанамжануудаа мэдэлсээ.

Хэлсээн хани халуун, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. Президент Макариос Кипртэхи байдал тухай хэлээ, тэрэшэлэн бэрхэтэй байдалые шиидхэхэ зорилгоор оруулагдаһан элдэб дурадхалнууд тухай һаналаа, эдэ дурадхалнууд тушаа Кипрэй правительствын ямар хараа бодол баримталдаг тухай хэлээ. Бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан байдалда, эб найрамдалда, тус районой аюулгүй байдалда сэхэ түбэг татадаг хариин сэрэгэй баазануудта бүрүүшаалтайгаар хандадаг байһанаа хоёр тала үшөө дахин тэрэшэлэн батадхаа. Киприэ үзүүлһэн бүхы дэмжэлтынь түлөө ОАР-ай президент Насерта, правительство болон арадта Кипрэй арадай зүгһөө президент Макариос баясхалан хүргөө.

Кипрэй арадай үнэн зүб хэрэгые, хүсэд бэеэ даанхай байдалтай болохын, өөрыгөө тодорхойлхо эрхые бэелүүлхын түлөө тэрэнэй тэмсэлые ОАР дэмжэнэ гээд президент Насер өөрынгөө зүгһөө батадан хэлэһэн байна. Киприэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгые, мүн тэрэнэй хэрэгүүдтэ харийн оронуудай хамааралсалгые амгалан байдалда аюул тохёолдуулһан, ООН-ой гол ёһонуудые хэрэгсээгээгүй ябадал болоно гэжэ ОАР тоолоно, харин эзэрхэг түримхэй добтолгоһоо ороноо хамгаалхын тулада гаргажа байһан оролдолгодонь Кипрэй правительствада Арабуудай Нэгэдэмэл Республика али бүхы туһаламжа үзүүлхээр бэлэн гээд президент Насер мэдүүлээ.

Асуудалнуудаа өөһэдынгөө һанаашаар шиидхэхэ арга Кипрэй арадта олгохо шухала. Тиимэһээ Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ харийн хамааралсалгые болюулха хэрэттэй гэжэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республика тоолоно гээд президент Насер онсолон тэмдэглээ.

Панамын шэнэ правительство

ПАНАМА, сентябриин 1. (ТАСС). Правительствын байгуулагдаһан тухай Панамын шэнэ президент Марко Аурелио Роблес үсэгэлдэр соносхоо. Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, президентын өөрынь толгойлдог шэнэ правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министрээр Фернандо Элета томилогдоо.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной сентябриин 3.

Алжирта компанинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абана

АЛЖИР, сентябриин 1. (ТАСС). Энгэй предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абалга Алжирта үргэлжэлһөөр. Мостаганем городой (Баруун Алжир) табан энгэй транспортна компанинууд гүрэнэй транспортна нэгэдэл болгогдохонь гэжэ үсэгэлдэр соносхогдоо.

«Автомашинануудые дэлгэрүүлэн тарааха талаар Алжирска компании»» гүрэнэй мэдэлдэ абаха гэһэн шиидхэбэри мүн лэ гаргагданхай. Италиин «ФИАТ» гэжэ фирмын хиналта доро байдаг энэ компаниин эзэд һүйдхэлтэ ябуулгануудые хэһэн байгаа. Компаниин эзэд революцида харша этэгээдүүдтэй, урбагшадтай холбоотой байгаа гэжэ элирүүлһэн докуметнүүд Алжирай правительствын мэдэлдэ бии юм.

Дайнда эсэргүү демонстраци

БАРУУН БЕРЛИН, сентябриин 1. (ТАСС). Дэлхэйн хоёрдохи дайе гитлеровскэ фашистнуудай һужэрөөһөөр 25 жэл болоһонтой дашарамдуулан, дайнда эсэргүү демонстраци үсэгэлдэр үдэшэ Баруун Берлиндэ болоо. Энээниие залуушуулай бүлэг эмхидхэһэн байха юм.

Демонстрацида хабаадагшад автомашинада һуугаад, городой түбэй үйлсэнүүдээр гүйлгэлдөө. Сэрэгэй бэлэдхэл хэхэ политикада эсэргүүсэн, эб найрамдалай бодото политика бэелүүлхын түлөө тэмсэхые уряалһан лозунгнуудтай транспарантнуудые тэдэнэр барижа ябаа.

Эб найрамдал хангаха уряа

БЕРЛИН, сентябриин 1. (ТАСС). Гитлертэ эсэргүү коалициин гүрэнүүдтэ хандаһан хандалгые ГДР-эй Арадай палата нэгэн дуугаар баталан абаа. Хандалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ. Эб найрамдал хангаха талаар Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын хэлэһэн үгэ соо найруулагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхээр ГДР бэлэн байна.

Немец газар дээрэ амгалан тайбан хүгжэлтэ хангаха талаар антигитлеровскэ коалициин хэлсээнүүдээр абаһан үлгануудайнтаа ёһоор ябуулга хэхыень уряалан, Баруун гүрэнүүдэй парламентнууд болон правительствануудта Арадай палата хандана. Эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай аша туһые харан, Баруун Германида милитаризмые үгы хэхын, шэнэ эзэрхэг добтолгын аюул зайсуулхын тулада оролдолго гаргахыень США-гай, Англиин болон Франциин правительствануудые палата уряална. Баруун Германиин сэрэгэй промышленностьда, илангаяа ракетэ бүтээдэг, мүн Баруун Германида ядерна зэбсэг бүтээхэ бэлэдхэл хэдэг предприятинуудта, шанга хиналта тогтоохо тухай Арадай палата эрилтэ хэнэ.

Бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ немец зоной эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые дэмжэхыень уряалан, дэлхэйн бүхы арадуудта Арадай палата хандаа.

ФРГ-дэхи эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдтэ хандаха зүураа, Арадай палата иигэжэ мэдүүлнэ. Эб найрамдал хангаха, үгээ ойлголсохо зорилготой шэнэ политическэ хараа шэглэл Баруун Германида бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Тон муу байдал

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 1. (ТАСС). «Вьетнамда дай хэжэ байхадаа США урагшагүйдөө гү?» — гэһэн гаршагтай статья Америкын «Юнайтед стейтс ньюс энд уорлд рипорт» гэжэ журналай һүүлшын номерто толилогдоһон байна. Статьягай бүхы удхаһаань хаража үзэхэдэ, энэ асуудалда тиигээ гэһэн харюу үгтэһэн болоно. «Урда Вьетнамые коммунистнуудһаа абархын тулада США-гай гаргажа байдаг оролдолгодо хэдэн миллиард доллар гаргашалагдана. Теэд энэ оролдолгонь хүсэдөөр урагшагүйдэхэ туйлдаа хүрөөд байна» гээд тэрэ бэшэнэ. «Саашадаа политическэ байдал шэнээр орёо бэрхэтэй болохо гэжэ Америкын тусхай тушаалта хүнүүд тухайлдаг байна. Тэндэ боложо байһан ушарые США оройдоошье хинажа шадахаяа болижо байна бэшэ гү, Вьетнамда «политическэ болон дипломатическа талаар урагшагүйдэлгэ тээшэ» Холбоото Штадууд шэлжэжэ ябана бэшэ гү гэһэн асуудал зарим нэгэшүүл табидаг гээд статья соо хэлэгдэнэ.

Партизануудта эсэргүү дайн байлдаае хэдэн жэлэй турша соо хэһэнэйнгээ һүүлээр Америкын интервентнүүд болон тэдэнэй табималнуудай хэсүү муу байдалда ороод байһан тухай статья соо хэлэгдэнэ. Энэ байдал гол түлэб ямар бэ гэхэдэ, туһамаршадай сэрэгүүд диилдэнэ, засагай түлөө атаархалдадаг Урда Вьетнамай генералнууд правительственна урбалтануудые хододоол хэнэ, студентнүүд болон Буддын шажантан правительствада эсэргүүсэн, олоороо тэмсэнэ. «Урда вьетнамайхид дайн байлдааһаа хашаранхай, правительствамнай таатай бодол баримталдаг, тогтууритай болохо гэжэ тэдэнэр этигэхээ болижол байнхай» гээд статья соо хэлэгдэнэ. Газар нютагайнгаа тон багахан хубиие, гол түлэб городуудые Сайгоной засагаархид хиналта доро барижа байдаг. Үргэн ехэ хүдөө нютагуудтань коммунистнуудай засаг хүсэдөөр тогтон дэлгэрэнхэй» гээд статьягай автор үргэлжэлүүлэн бэшэнэ. Журналай бэшэһэнэй ёһоор, эдэ бүгэдэ хадаа «США үлдэһэн юумые абарха һэдэлтэ гаргаха, саг үргэлжын сэрэгүүдые эльгээхэ хүрэтэр хэмжээнүүдые абажа, дайнай ябуулгануудта бүри гүнзэгыгөөр оролсохо ёһотой гү? Али энэ дайнда хэзээдэшье илалта туйлахагүйбди гэжэ тэдэнэр мэдэрээд, Вьетконгын болон Сайгоной правительствын хоорондо эгээн таарамжатай хэлсээ туйлахые һэдэхэ, тиигэжэ Урда Вьетнамые «бэеэ абанги» болгохо оролдолго гаргаха ёһотой гү?» гэһэн асуудалнуудые урдаа табихыень Америкын политигуудые баадхана.

Ябуулга хэхэ түрүүшын хараа шэглэлһээ — сэрэгэй интервенциие үргэдхэлгэһөө ямаршье һайн үрэ гарахагүй гэжэ статьягай автор мэдэрнэ. Партизануудта эсэргүү байлдаануудта сэхэ хабаададаг Америкын сэрэгэй «советнигүүдэй» тоо 800 хүн байһанаа, һүүлэй жэлнүүдтэ 17 мянган хүн хүрэтэр олон болоо, удахагүй 20 мянган хүн болохо. Журналай бэшэһэнэй ёһоор, США «дайн байлдаанда бүри гүнзэгыгөөр оройлдон ороно», зүгөөр энэнь юундэ хүргэнэб гэхэдэ, имагтал дахяад диилдэлдэ ороно. «Олонхи экспертнүүдэй һанамжын ёһоор, Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэхэ интервенци хэжэ ороо һаань, энэнь политическэ болон сэдьхэл бодолой гүнзэгы ехэ алдуу эндүү болохо» гээд статья соо хэлэгдэнэ. «Вьетнам тушаа Холбоото Штадуудай шиидхэбэри гаргаха саг түргэнөөр үнгэржэл байна гээшэ ха.

Турциин самолёдуудай бомбодоһоной һүүлээр гэр байргүй боложо үлэһэн кипр эхэнэрнүүд болон үхибүүд. Эллас Прессэй—ТАСС-ай фото.

Шатар

Бэрхэшүүлэй мүрысөөн

Сентябриин 6-да республикымнай бэрхэ шатаршадай классификационно мүрысөөн эхилхэнь. Энээндэ мастерта кандидадууд — Сумкин, Самарин, Самлилов болон Могордоев, мүн нэгэдэхи разрядай шатаршад—Мельников, Ушаков, Краснов, Гармаева, Закаминск городой Бурлаков, Хориин Галданов гэгшэд хабаадалсаха юм. Тоголоев Черноскутов хоёр мүрыс... дэ оролсохо кандидадуудаар ба... дэнхэй.

Турнирта хабаадалсагшад ш... раар мастерта кандидат гэһэн с... тивна разрядаа дабтан баталха, ... мэ разрядшье абажа болохо юм.

М. ВАСИЛЬЕВ

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

НЭГЭДЭХИ ХУУДАҺАНДА: 1964 оной ургасаһаа гүрэндэ таряа худалдаха, тушааха тухай Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудай социалис уялга. Хориин үйлэдбэриин управлениин Үдын совхозой таряа хуряалгын хүдэлмэриин ябасые шалгаһан шалгалтын материалнууд. Түрэл орон доторнай болоно байһан һүүлэй һонин.

ХОЁРДОХИ ХУУДАҺАНДА: партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ—эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохын тулада нютагай баялигуудые мууса хэрэглэжэ байһан тухай. »Интенсификациин замаар» гэжэ рубрика доро Улаан-Үдын госплемстанциин ахалагша зоотехник И. Бочкаревой «һанаа амархан һууна» гэһэн корреспонденци угтэбэ. Һүүлэй мэдээсэлнүүд. «Тэрэнэй зориһон зам» гэһэн А. Ефремовэй очерк.

ГУРБАДАХИ ХУУДАҺАНДА: дэлхэйн элдэб оронуудһаа ТАСС-ай корреспондентнэрэй мэдээсэл. «Зэбсэгынь американска, хубса... ниинь колониальна» гэһэн В. А... насьевай бэшэг.

ДҮРБЭДЭХИ ХУУДАҺАНДА: «Декабрист Бестужев ба бур... Зодбоев» гэһэн гаршагтай В. Зо... киной корреспонденци. «Ж. Б... туевай балет Яхадай театрай с... нз дээрэ» гэһэн Шантырь г... шын бэшэг. Республикын ню... нютагай һонин, һүүлэй мэдээс... нүүд.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерв... риин мэдээсэһэнэй ёһоор, мү... дэр республика доторнай үе ... үүлэтэйшэг байха, хура бороо ... хогүй. Баруун тээһээ һулаша... һалхилха. Улаан-Үдэдэ үглөө... 4—6, үдэртөө 19—21, респу... кын бусад нютагуудаар 16... градус дулаан болохо.

Сентябриин 4—5 ... үдэрн... тэ бороо хурагүй сэлмэгшэг ... ха. Баруун хойноһоо һулаша... һалхилха. Республикын нютаг... бисхэр дээрэ һүниндөө 3—8, ү... төө 16—21 градус дулаан ... хоор хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61 корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00209. Зак. № 746.